

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА
УПРАВЛІННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА
СТРАХУВАННЯ

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ САНАЦІЄЮ В СХЕМАХ І ТАБЛИЦЯХ:

методичні рекомендації для проведення практичних занять
здобувачам вищої освіти ступеня «магістр» спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування» денної форми навчання

МИКОЛАЇВ
2019

УДК 336.1

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 23.05.2019 р., протокол № 9.

Укладач:

О. А. Боднар – асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування.
Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

Т.М. Тихоступ – в.о. головного бухгалтера ДП «ДГ «Еліта» «Миколаївської державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту зрошеного землеробства НААН України»;

І. В. Ксьонжик – д-р екон. наук, доцент, професор кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет.

© Миколаївський національний аграрний університет, 2019

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тематичний план дисципліни	6
Рекомендації щодо виконання практичних занять.....	7
Теми та плани практичних занять	8
Практичне заняття №1. Основи фінансової санації підприємств.....	8
Практичне заняття №2. Санаційний контролінг.....	13
Практичне заняття №3. Санаційний аудит	19
Практичне заняття №4. Санація балансу	24
Практичне заняття №5. Фінансові джерела санації підприємства.....	30
Практичне заняття №6. Санаційна реструктуризація підприємства.....	33
Практичне заняття №7. Економіко-правові аспекти санації, банкрутства та ліквідації підприємства	37
Практичне заняття №8. Особливості санації та банкрутства окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності	44
Практичне заняття №9. Фінансування санації підприємств ...	49
Практичне заняття №10 Оцінювання вартості майна підприємства	52
Практичне заняття №11. Державна фінансова підтримка санації підприємств	57
Питання для підсумкового контролю знань	62
Список рекомендованої літератури.....	64

ВСТУП

В умовах нестабільного ринкового середовища підприємства змушені кардинально змінювати ставлення до фінансових аспектів своєї діяльності. Звичні способи регулювання господарських процесів не забезпечують стійкого фінансового стану, не сприяють своєчасному реагуванню на виникнення кризових явищ під впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Вирішення цієї проблеми можливе за ефективного використання методів та інструментів фінансового оздоровлення. Формування і використання комплексу фінансових інструментів дозволять підприємству нейтралізувати основні причини банкрутства.

У зв'язку з цим для підприємств, що знаходяться у процедурах банкрутства, необхідно розробити комплексну методологію і методику відновлення платоспроможності й досягнення довгострокової фінансової стійкості. Тому важливе місце в підготовці висококваліфікованих магістрів із економіки відводиться в навчальній дисципліні «Управління фінансовою санацією підприємства». Мета дисципліни – дати здобувачам вищої освіти базові знання з управління процесами підготовки та здійснення фінансового оздоровлення неплатоспроможних підприємств, сформуванню системи теоретичних знань та практичних навичок управління санацією, реструктуризацією підприємств та застосування у разі необхідності процедури ліквідації.

Мета дисципліни - отримання здобувачами вищої освіти базових знань та набуття практичних навичок з питань управління фінансовою санацією, реструктуризації суб'єктів господарювання, фінансового забезпечення ліквідації підприємств.

Завдання вивчення дисципліни - сформуванню у здобувачів вищої освіти теоретичну та методологічну базу, необхідну для оволодіння практикою управління фінансовою санацією підприємства.

Після вивчення дисципліни «Управління фінансовою санацією підприємства» здобувач вищої освіти повинен знати:

- основи фінансової санації підприємств;
- процес санаційного контролінгу та аудиту;
- підходи до санаційної реструктуризації підприємства;
- правові аспекти санації підприємства;
- засади державної фінансової підтримки санації підприємств.

Крім того, після вивчення дисципліни «Управління фінансовою санацією підприємства» здобувач вищої освіти повинен вміти:

- проводити на практиці санаційний контролінг підприємств;
- здійснювати санаційний аудит підприємств;
- знаходити фінансові джерела санації підприємства;
- проводити фінансування санації підприємств;
- використовувати у практичній діяльності правові аспекти санації, банкрутства та ліквідації підприємств;
- здійснювати оцінювання вартості майна на підприємстві.

Метою виконання практичних робіт є закріплення вивченого теоретичного матеріалу зі змістових модулів курсу, а саме:

1. Основи фінансової санації підприємств.
2. Санаційний контролінг.
3. Санаційний аудит.
4. Санація балансу.
5. Фінансові джерела санації підприємств.
6. Санаційна реструктуризація підприємства.
7. Економіко-правові аспекти санації, банкрутства та ліквідації підприємства.
8. Особливості санації та банкрутства окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності.
9. Фінансування санації підприємств.
10. Оцінювання вартості майна підприємства.
11. Державна фінансова підтримка санації підприємств.

А також здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати своє вміння застосовувати отримані теоретичні знання при розв'язанні практичних завдань.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Модулі курсу			Найменування теми	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тижднів	Термін контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредит	Сума залікових балів		лекції	практичні	Самостійна робота		
Змістовний модуль 1. Підприємство як суб'єкт антикризової системи господарювання	1,33	16 - 25	Тема 1 . Основи фінансової санації підприємств	2	2	4	1,2	1
			Тема 2. Санаційний контролінг	2	2	4	1,2	2
			Тема 3. Санаційний аудит	2	2	4	3,4	3
			Тема 4. Санація балансу	2	2	4	3,4	4
			Тема 5. Фінансові джерела санації підприємства	2	2	4	5,6	5
Змістовний модуль 2. Фінансові аспекти санації підприємств	1,67	20 - 35	Тема 6. Санаційна реструктуризація підприємства	2	2	4	5,6	6
			Тема 7. Економіко-правові аспекти санації, банкрутства та ліквідації підприємства	2	2	4	7,8	7
			Тема 8. Особливості санації та банкрутства окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності	2	2	4	7,8	8
			Тема 9. Фінансування санації підприємств	2	2	4	9,10	9
			Тема 10. Оцінювання вартості майна підприємства	2	2	6	9,10	10
			Тема 11. Державна фінансова підтримка санації підприємств	2	2	4	11	11
Всього	3	36 - 60		22	22	46	x	x

РЕКОМЕНДЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Перед виконанням практичної роботи здобувачеві вищої освіти необхідно опрацювати рекомендовані літературні джерела, починаючи із законодавчої та нормативної бази, які стосуються поставлених у завдань і відповідного варіанта практичної роботи питань.

Далі слід детально вивчити матеріал за даною темою викладений у рекомендованих підручниках, навчальних посібниках та додаткової літератури, в тому числі періодичній, зібрати фактичний матеріал, якщо цього вимагає зміст, глибоко з'ясувати питання і тільки після цього приступити до виконання практичної роботи.

При вирішенні задач потрібно дотримуватися такого порядку:

1. Оволодіти основним змістом теми, використовуючи рекомендовану літературу та конспект відповідної лекції.

2. Ознайомитись з умовами завдання, продумати методику вирішення задачі.

3. Виконати рішення, дотримуючись його логічної послідовності та пояснюючи хід виконання розрахунків. При необхідності результати розрахунків внести до відповідних таблиць;

4. Проаналізувати отримані результати, сформулювати висновки, що пояснюють їх економічний зміст.

ТЕМИ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1

Тема: Основи фінансової санації підприємств – 2 год.

Мета: засвоєння здобувачами вищої освіти фінансової кризи на підприємстві: фази, види та фактори виникнення та сутність санації та випадки, в яких приймається рішення про санацію, а також поняття та порядок проведення досудової санації.

Питання для опитування:

1. Фінансова криза на підприємстві: фази, види та фактори виникнення.
2. Економічна сутність санації та випадки, в яких приймається рішення про санацію.
3. Поняття та порядок проведення досудової санації.
4. Економічна сутність санації підприємств.
5. Випадки, в яких приймається рішення про проведення санації.
6. Поняття та порядок проведення досудової санації.
7. Класична модель фінансової санації.
8. Антикризовий фінансовий менеджмент.

Додаткові питання:

1. Економічна сутність банкрутства.
2. Зміст та поняття антикризового управління.
3. Сутність і елементи фінансової санації.
4. Зміст управління фінансовою санацією.
5. Організація проведення фінансової санації.
6. Форми і методи фінансової санації.
7. Економічний зміст фінансового механізму санації.

Ключові поняття: санація, фінансова криза, досудова санація, класична модель, антикризовий фінансовий менеджмент.

Для успішного виконання тестових і практичних завдань за темою «Основи фінансової санації підприємств» рекомендується опрацювати наступні **літературні джерела:**

– основні [1- 20];

– додаткові [1; 3; 6; 8; 11].

Практичні завдання:

Завдання № 1.1. Охарактеризуйте суть фінансової кризи на підприємстві: фази, види та фактори виникнення. Відповідь наведіть у таблиці

Таблиця.1.1 Тракткування фінансової кризи

Фінансова криза - це	
----------------------	--

Завдання № 1.2. Назвіть екзогенні та ендогенні фактори фінансової кризи на підприємстві України. Наведіть ендогенні фактори у таблиці

Таблиця1.2 Ендогенні фактори фінансової кризи

До ендогенних факторів фінансової кризи можна віднести:	

Завдання № 1.3. Зазначте наслідки впливу причин і факторів фінансової кризи на фінансово-господарський стан підприємства в таблиці.

Наслідки впливу причин і факторів на фінансово-господарський стан підприємства:

Завдання № 1.4. Охарактеризуйте види та фази кризи.

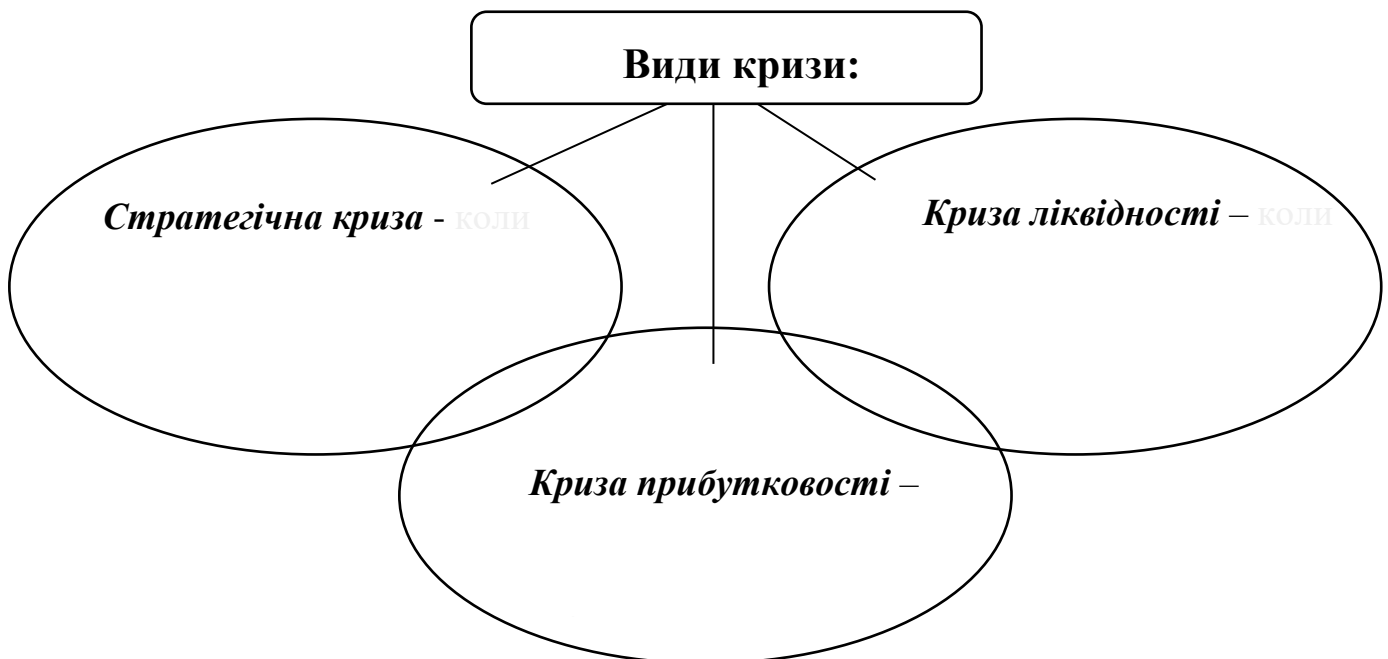

Рис.1.1. Види кризи

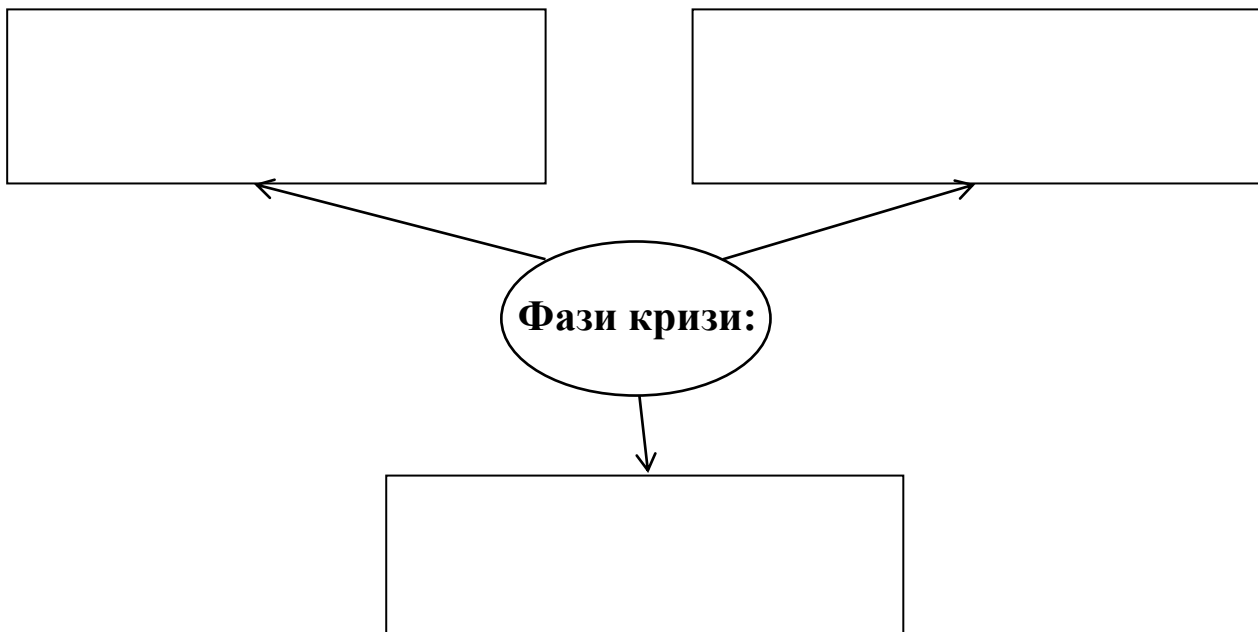

Рис.1.2. Фази кризи

Завдання № 1.5. Зазначте види реакції підприємств на фінансову кризу. Відповіді наведіть в таблиці.

Таблиця 1.3 Види реакції підприємств на фінансову кризу

Захисна стратегія	Наступальна стратегія

Завдання № 1.6. Охарактеризуйте сутність антикризового фінансового менеджменту.

Тестові завдання:

1. Фаза розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей впливу його керівництва на фінансові відносини, що виникають на підприємстві, це:

- а. Фінансовий ринок;
- б. Фінансовий посередник;
- в. Фінансова криза;
- г. Фінансовий менеджмент.

2. Які існують причини фінансової неспроможності:

- а. Екзогенні та ендегенні;
- б. Прямі та непрямі;
- в. Загальні та специфічні;
- г. Прямого та опосередкованого впливу.

3. До екзогенних причин фінансової неспроможності відносять:

- а. Значний рівень інфляції;
- б. Низька якість менеджменту;
- в. Дефіциті в організаційній структурі;
- г. Брак інновацій.

4. Які види кризи існують:

- а. Стратегічна, поточна, оперативна;
- б. Стратегічна, криза прибутковості, криза ліквідності;
- в. Криза фінансового стану, наступальна криза;
- г. Криза збитковості, криза фінансова.

5. Система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнання боржника банкрутом та його ліквідації, спрямовані на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також на задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і капіталу та (або) зміни організаційно-правової і виробничої структури боржника. це:

- а. Санація;
- б. Добровільна ліквідація;
- в. Досудова санація;
- г. Примусова ліквідація.

6. Мобілізація фінансових ресурсів для відновлення (поліпшення) платоспроможності та ліквідності підприємств, а також формування фінансового капіталу для здійснення санаційних заходів, це:

- а. Санаційна спроможність;
- б. Предмет санації;

- в. Задачі санації;
  - г. Головна мета санації.
7. Санація може здійснюватися в таких випадках:
- а. За потреби забезпечення розвитку пріоритетних галузей народного господарства, більш важливих підприємств внаслідок їх значущості для народного господарства;
  - б. Для переорієнтації підприємницької діяльності;
  - в. З метою здійснення антимонопольних заходів;
  - г. У всіх перерахованих випадках.
8. Підставою для проведення санації є:
- а. Бажання працівника;
  - б. Реальна загроза банкрутства підприємства;
  - в. Рішення акціонерів;
  - г. За рішенням суду.
9. Система заходів щодо відновлення платоспроможності державного підприємства-боржника, які здійснюються органом, уповноваженим управляти державним майном боржника з метою запобігання його банкрутству до початку порушення провадження у справі про банкрутство:
- а. Примусова ліквідація;
  - б. Досудова санація;
  - в. Санація;
  - г. добровільна ліквідація.
10. У якому році був прийнятий ЗУ «Про платоспроможність боржника, або визнання його банкрутом»?
- а. 1996;
  - б. 1997;
  - в. 1992;
  - г. 2000.

Практичне заняття № 2

Тема: Санаційний контролінг – 2 год.

Мета: ознайомитись з особливостями поняття санаційний контролінг його роль в управлінні, функції та завдання санаційного контролінгу.

Питання для опитування:

1. Санаційний контролінг: поняття і методи.
2. Основні елементи концепції контролінгу.
3. Сутність і мета санаційного контролінгу.
4. Роль контролінгу в процесі управління

5. Функції завдання санаційного контролінгу
6. Завдання санаційного контролінгу
7. Особливості стратегічного і оперативного контролінгу
8. Відмінності між контролінгом та управлінським обліком
9. Сучасні системи управлінського обліку
10. Характеристика методів фінансового контролінгу

Додаткові питання:

1. Де, коли і за яких умов почав формуватися контролінг?
2. Що означає термін “контролінг”?
3. Які зарубіжні та вітчизняні вчені займалися вивченням поняття “контролінг”?
4. Яка відмінність у розумінні терміна —контролінг закордонними та вітчизняними вченими?
5. Дайте визначення системи контролінгу.
6. Назвіть складові елементи системи контролінгу.
7. Які основні завдання виконує служба контролінгу?
8. Яке місце в організаційній структурі підприємства може займати служба контролінгу?
9. Чи використовується на українських підприємствах система контролінгу? Як саме?
10. Якою може бути структура служби контролінгу?
11. Які основні причини запровадження контролінгу на вітчизняних підприємствах?
12. Які функції виконує контролінг?
13. Які Ви знаєте види контролінгу?
14. Дайте визначення системи раннього попередження та реагування (СРПР).
15. Які етапи включає процес формування системи раннього попередження і реагування?

Ключові поняття: контролінг, санаційний контролінг, стратегічний контролінг, оперативний контролінг, фінансовий контролінг, управлінський облік

Для успішного виконання тестових і практичних завдань за темою «Санаційний контролінг» рекомендується опрацювати наступні *літературні джерела:*

- основні [1- 20];
- додаткові [1; 3; 6; 8; 11].

Практичні завдання:

Завдання № 2.1. Охарактеризуйте роль контролінгу в процесі управління підприємством. Відповідь дайте в таблиці.

Процес управління	Роль контролінгу в процесі управління
Планування	
Організаційна робота	
Стимулювання	
Контроль та регулювання	

Завдання № 2.2. Визначте принципи контролінгу на підприємстві за якими він організовується. Відповідь дайте в таблиці.

Принцип	Характеристика

Завдання № 2.3.

Наведіть порівняльну характеристику оперативного та стратегічного контролінгу. Відповідь дайте в таблиці.

Порівняльна характеристика оперативного та стратегічного контролінгу

Ознаки	Стратегічний контролінг	Оперативний контролінг
Орієнтація		
Рівень управління		
Мета		
Головні завдання		

Завдання № 2.4.

Спрогнозувати ймовірність банкрутства підприємств, використовуючи Z-рахунок Альтмана (п'ятифакторну модель), якщо сума витрат і запасів – 200 000 грн., грошові кошти та дебіторська заборгованість – 50 000 грн., виручка від реалізації продукції – 150 000 грн., прибуток – 75 000 грн., нерозподілений прибуток – 10 000 грн., ринкова вартість всіх акцій – 500 000 грн., валюта балансу – 950 000 грн.

Завдання № 2.5.

Спрогнозувати ймовірність банкрутства підприємства за універсальною дискримінантною функцією, якщо чистий прибуток

склав 5650 тис. грн., чистий дохід – 85500 тис. грн., амортизація 2500 тис. грн., виробничі запаси – 7010 тис. грн., готова продукція – 2500 тис. грн., незавершене виробництво – 140 тис. грн., товари – 1200 тис. грн., довгострокові зобов'язання – 1340 тис. грн., векселі видані на суму 200 тис. грн., заборгованість банку за короткостроковим кредитом – 20000 тис. грн., кредиторська заборгованість за товари – 10500 тис. грн., поточні зобов'язання за розрахунками – 14700 тис. грн., валюта балансу – 115900 тис. грн.

Завдання №2.6.

Спрогнозувати ймовірність банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта, якщо виручка від реалізації продукції – 85410 тис. грн., прибуток до сплати податків – 9540 тис. грн., запаси – 10670 тис. грн., векселі одержані – 495 тис. грн., векселі видані – 197 тис. грн., дебіторська заборгованість за товари – 36264 тис. грн., за виданими авансами – 13530 тис. грн., кредиторська заборгованість за товари – 10455 тис. грн., поточні зобов'язання за розрахунками – 15400 тис. грн., витрати майбутніх періодів – 101 тис. грн., валюта балансу – 112932 тис. грн.

Тестові завдання:

1. Дайте визначення поняття «контролінг»:
  - а. спеціальна система методів та інструментів, яка спрямована на функціональну підтримку менеджменту підприємства і охоплює інформаційне забезпечення управління, його планування, організацію взаємодії, мотивацію і контроль;
  - б. це метод дослідження явищ і процесів, що ґрунтується на заміні конкретного об'єкта досліджень (оригіналу) іншим, подібним до нього;
  - в. процес залучення інвестиційних ресурсів з метою фінансування інвестиційної діяльності;
  - г. позика в грошовій чи товарній формі, яка надається на умовах платності, строковості та поверненості під наступне забезпечення: гарантії, застава нерухомістю, застава інших активів підприємства.
2. На що орієнтована система контролінгу?
  - а. на збільшення поточного прибутку;
  - б. на майбутній розвиток підприємства; своєрідний механізм саморегулювання на підприємстві, що забезпечує зворотній зв'язок у контурі управління;
  - в. на досягнення організаційних цілей підприємства;
  - г. вірні відповіді А і Б.
3. Що є основною метою контролінгу?

- а. довгострокові систематичні спостереження за станом земель;
- б. підготовка висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого у європейський та світовий науково-освітній простір фахівця ступеня доктора філософії в галузі управління та адміністрування
- в. орієнтація управлінського процесу на досягнення цілей, що стоять перед підприємством;
- г. всі відповіді вірні.

4. Скільки етапів розвитку контролінгу?

- а. 8;
- б. 9;
- в. 6;
- г. 7.

5. Дайте визначення «антикризового управління»:

а. управління організацією, яке спроможне попередити або пом'якшити кризові ситуації у виробничо-господарській діяльності, а також утримувати функціонування організації в режимі виживання в період кризи та виводити її з кризового стану з мінімальними витратами;

б. управління організацією, спрямоване на мінімізацію фінансових ризиків для інвесторів;

в. управління організацією, спрямоване на навмисне погіршення фінансового стану підприємства;

г. вірної відповіді не має.

6. Завдання контролінгу при реалізації функції планування на підприємстві:

а. облік і контроль витрат і результатів по підрозділах;

б. розробка методики планування, розробка графіка складання планів, розробка надання інформації для складання планів, перевірка планів складених підрозділами підприємств, координація різних планів і розробок;

в. порівняння планових і фактичних величин, встановлення допустимих меж відхилень від плану, аналіз відхилень та їх причини;

г. участь у розробці архітектури інформації системи управління, збір найбільш значимих для управління даних, консультація з напрямків усунення відхилень, розробка інструментарії для планування контролю та прийняття управлінських рішень.

7. Завдання контролінгу при реалізації функції організації на підприємстві:

а. розробка методики планування, розробка графіка складання планів, розробка надання інформації для складання планів, перевірка планів складених підрозділами підприємств, координація різних планів і розробок;

б. участь у розробці архітектури інформації системи управління, збір найбільш значимих для управління даних, консультація з напрямків усунення відхилень, розробка інструментарії для планування контролю та прийняття управлінських рішень;

в. облік і контроль витрат і результатів по підрозділах;

г. порівняння планових і фактичних величин, встановлення допустимих меж відхилень від плану, аналіз відхилень та їх причини.

8. Завдання контролінгу при реалізації функції стимулювання на підприємстві:

а. порівняння планових і фактичних величин, встановлення допустимих меж відхилень від плану, аналіз відхилень та їх причини;

б. участь у розробці архітектури інформації системи управління, збір найбільш значимих для управління даних, консультація з напрямків усунення відхилень, розробка інструментарії для планування контролю та прийняття управлінських рішень;

в. розробка методики планування, розробка графіка складання планів, розробка надання інформації для складання планів, перевірка планів складених підрозділами підприємств, координація різних планів і розробок;

г. стимулювання і використання планів в підрозділах.

9. Завдання контролінгу при реалізації функції контролю та регулювання на підприємстві:

а. порівняння планових і фактичних величин, встановлення допустимих меж відхилень від плану, аналіз відхилень та їх причини;

б. розробка методики планування, розробка графіка складання планів, розробка надання інформації для складання планів, перевірка планів складених підрозділами підприємств, координація різних планів і розробок;

в. стимулювання і використання планів в підрозділах;

г. участь у розробці архітектури інформації системи управління, збір найбільш значимих для управління даних, консультація з напрямків усунення відхилень, розробка інструментарії для планування контролю та прийняття управлінських рішень.

10. Завдання контролінгу при реалізації функції аналізу рішень та інформаційних потоків на підприємстві:

а. облік і контроль витрат і результатів по підрозділах;

б. участь у розробці архітектури інформації системи управління, збір найбільш значимих для управління даних, консультація з напрямків усунення відхилень, розробка інструментарії для планування контролю та прийняття управлінських рішень;

в. стимулювання і використання планів в підрозділах;

г. порівняння планових і фактичних величин, встановлення допустимих меж відхилень від плану, аналіз відхилень та їх причини.

Практичне заняття № 3

Тема: Санаційний аудит – 2 год.

Мета: визначення поняття і завдань санаційного аудиту; методичного інструментарію санаційного аудиту. Дослідження

методики оцінки санаційної спроможності та етапів проведення санаційного аудиту.

Питання для опитування:

1. Сутність санаційного аудиту.
2. Завдання санаційного аудиту.
3. Етапи проведення санаційного аудиту.
4. Способи і методи проведення санаційного аудиту.
5. Аналіз різних поглядів на сутність санаційної спроможності підприємства.
6. Кількісні методики санаційної оцінки санаційної спроможності підприємства.
7. Методика оцінки глибини фінансової кризи.
8. Матриці фінансової рівноваги та їх значення у визначенні санаційної спроможності підприємства.
9. Оцінка економічного потенціалу підприємства та його складових.
10. Якісні методики оцінки санаційної спроможності підприємства: SWOT-аналіз.

Додаткові питання:

1. Що характеризує поняття “санаційна спроможність”?
2. Як оцінка санаційної спроможності впливає на подальшу долю підприємства-боржника?
3. Дайте визначення аудиту як сфери діяльності.
4. У чому полягає особливість місця санаційного аудиту в системі аудиторської діяльності?
5. Хто може бути ініціатором проведення санаційного аудиту?
6. Яка основна мета санаційного аудиту?
7. Які основні завдання проведення санаційного аудиту?
8. Назвіть основні джерела інформації для санаційного аудиту.
9. Що є об’єктом дослідження у процесі проведення санаційного аудиту?
10. Назвіть та охарактеризуйте основні етапи проведення санаційного аудиту.

Ключові поняття: санаційний аудит, санаційна спроможність.

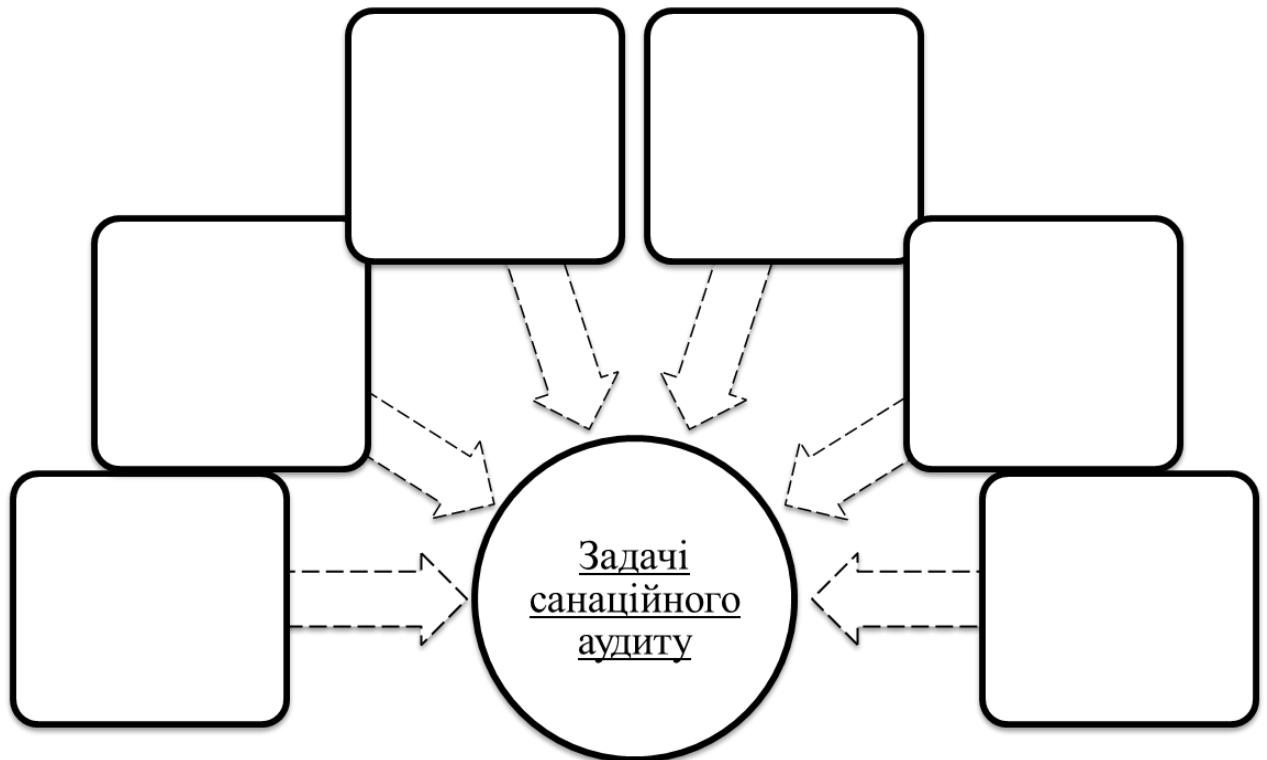
Для успішного виконання тестових і практичних завдань за темою «Санаційний аудит» рекомендується опрацювати наступні літературні джерела:

- основні [1- 20];
- додаткові [1; 3; 6; 8; 11].

Практичні завдання:

Завдання № 3.1.

Визначте задачі санаційного аудиту, заповніть схему.

Завдання № 3.2.

Вихідні дані:

Фірма «Агро-трейд» у грудні 2018 р. звернулась до аудиторської фірми з пропозицією укласти договір про надання аудиторських послуг з відновлення аналітичного обліку за 2018 р. Договір було укладено, послуги надані та оплачені у грудні 2018 р. В січні 2019 р. фірма «Агро-трейд» звернулась до аудиторської фірми з пропозицією заключити договір про надання послуг по підтвердженню бухгалтерської звітності за 2018 р.

Необхідно:

1. Встановити – чи погодиться на таку пропозицію аудиторська фірма?

2. Чи може аудиторська фірма заключити договір на надання послуг по підтвердженню бухгалтерської звітності фірми «Агро-трейд» за 2018 р.?

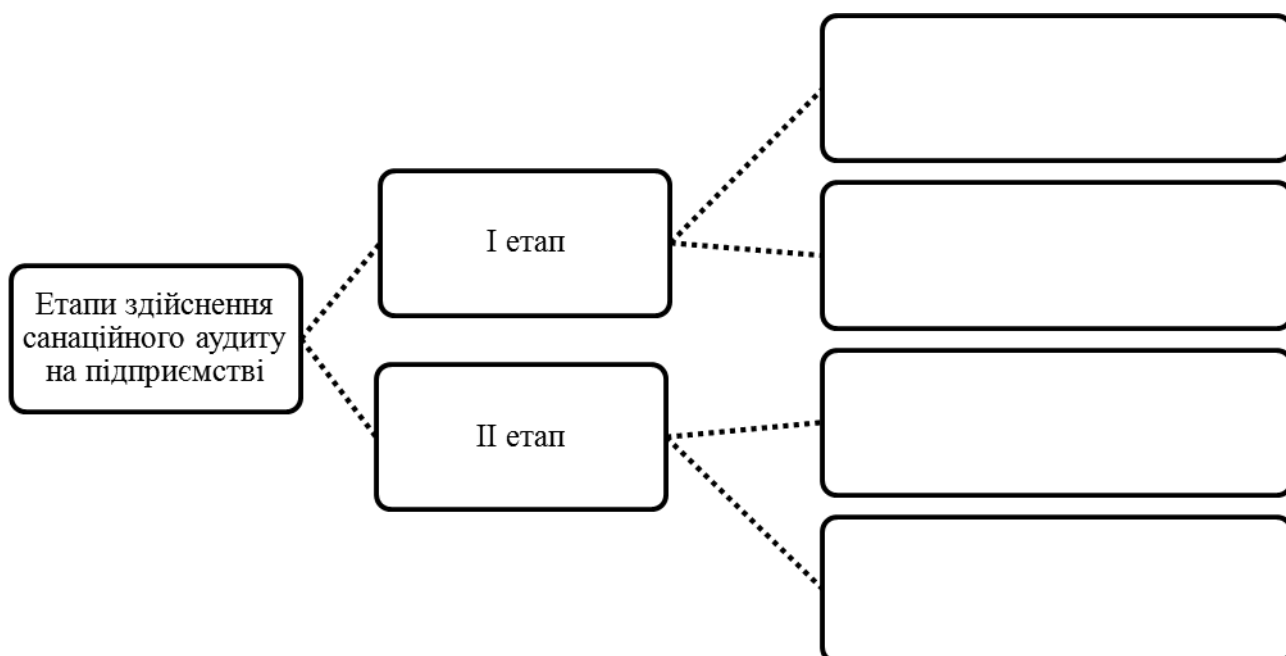

Завдання № 3.3.

Визначіть етапи здійснення санаційного аудиту, заповніть схему.

Завдання № 3.4.

Фірма «Тракторист» з метою розширення виробничої діяльності звернулась в банк з пропозицією в січні 2019 року надати їй кредит. Банк запросив бухгалтерську звітність організації за 2018 рік і аудиторський висновок про її достовірність. Фірма К згідно з положенням про критерії обов'язкового підтвердження бухгалтерської звітності незалежними експертами не підлягає обов'язковій аудиторській перевірці. Але в листопаді 2018 року в організації була проведена документальна перевірка податковою інспекцією. Фірма «Тракторист» пропонує акт документальної перевірки податкової інспекції використати в якості підтвердження достовірності бухгалтерської звітності.

Необхідно:

Визначити погодиться чи на дану пропозицію банк для надання комерційного кредиту з метою розвитку виробництва фірми «Тракторист».

Тестові завдання:

1. Головною метою санаційного аудиту є :
  - а. визначення санаційної спроможності підприємства;
  - б. виявлення фінансового стану підприємства та розробка рекомендацій по його покращенню;
  - в. виявлення достовірності інформації, що відображена у документах;
  - г. немає вірної відповіді.
2. Які особливості має санаційний аудит?
  - а. більше документації потрібно перевірити (план санації, вимоги кредиторів...);
  - б. більш складні алгоритми розрахунків, оскільки підприємство збиткове;
  - в. потрібне встановлення ознак банкрутства, оцінка санаційної спроможності, реальних причин розвитку кризи на підприємстві;
  - г. немає вірної відповіді.
3. Що не є висновком санаційного аудиту:
  - а. повнота та достовірність представлених підприємством-боржником даних щодо його фінансового-майнового стану;
  - б. реальні причини розвитку кризи на підприємстві;
  - в. реєстр вимог кредиторів;
  - г. можливості відновлення фінансової стійкості підприємства та розрахунку з кредитором.
4. Санаційна спроможність підприємства – це:
  - а. здатність до успішного проведення санації ;
  - б. здатність формувати позитивний грошовий потік;
  - в. можливість укладання санаційної угоди;
  - г. всі відповіді вірні.
5. Загальною умовою санаційної спроможності є:
  - а. наявність грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства;
  - б. наявність у підприємства кваліфікованого персоналу;
  - в. наявність у підприємства ефективної санаційної концепції та потенціалу для майбутньої успішної діяльності.
  - г. немає вірної відповіді.
6. Економічними критеріями санаційної спроможності підприємства є:

- а. наявність власних оборотних коштів;
  - б. здатність розрахуватись з кредиторами;
  - в. здатність відновити стабільну прибуткову діяльність;
  - г. немає вірної відповіді.
7. Правовими критеріями санаційної спроможності підприємства є:
- а. недопущення можливості кредиторів звернутися із заявою до господарського суду для порушення справи про банкрутство;
  - б. наявність юридичних угод про невтручання у діяльність підприємств контрагентами;
  - в. наявність угод щодо поставки продукції підприємства;
  - г. всі відповіді вірні.
8. Результатами аналізу фінансового стану є:
- а. рівень ліквідності та платоспроможності;
  - б. розробка рекомендацій щодо напрямків здійснення санації балансу, реструктуризації кредиторської заборгованості;
  - в. рекомендації щодо зміни фінансової політики підприємства;
  - г. всі відповіді вірні.
9. Що не входить до напрямів маркетингового аналізу:
- а. тарифи на відео аудіо рекламу;
  - б. кількісне оцінювання частки ринку, яка належить підприємству;
  - в. визначення ринкових чинників, які впливають на збут продукції, умови збуту, галузеві ризики;
  - г. дослідження умов постачання та зберігання сировини.
10. Що не можна віднести до результатів маркетингового аналізу:
- а. переліку нововведень;
  - б. нові методи стимулювання та просування товарів на ринок, організації ведення конкурентної боротьби;
  - в. відео ролик реклами продукції;
  - г. пропозиції щодо зміни постачальників.

Практичне заняття № 4

Тема: Санація балансу – 2 год.

Мета: визначення та засвоєння особливостей проведення санації балансу підприємства, вивчення законодавчо-нормативних актів, що регулюють дане питання.

Питання для опитування:

1. Зміст та структура бухгалтерського балансу підприємства.
2. Сутність санації балансу.
3. Законодавче регулювання санації балансу.

Додаткові питання:

1. У чому полягає досудове врегулювання господарських спорів?
2. Які строки позовної давності встановлено чинним господарським законодавством України?
3. Що таке ціна позову?
4. Які типи процедур може застосувати господарський суд до боржника?
5. Дайте визначення поняття «банкрутства».
6. Хто може виступати суб'єктами банкрутства?
7. Дайте коротку характеристику послідовності справи про банкрутство в Україні.
8. Які питання належить до компенсації комітету кредиторів?
9. Назвіть основні етапи ліквідації підприємства.
10. Охарактеризуйте коротко діяльність ліквідаційної комісії.
11. Що таке ліквідаційна маса?
12. Коротко охарактеризуйте черговість задоволення претензій кредиторів.
13. У якому випадку складається ліквідаційний баланс підприємства?
14. Хто може бути призначатись керуючим санацією, які його функції та повноваження?
15. Охарактеризуйте коротко мирову угоду, як процедуру врегулювання господарських спорів.

Ключові поняття: власний капітал, баланс, санаційний прибуток, акції, статутний фонд, санація балансу.

Для успішного виконання тестових і практичних завдань за темою «Санація балансу» рекомендується опрацювати наступні ***літературні джерела:***

- основні [1 - 20];
- додаткові [1; 3; 6; 8; 11].

Практичні завдання:

Завдання № 4.1.

Початковий вигляд пасиву балансу на початок року Статутний капітал – 200 тис.грн.

Додатковий капітал – 95 тис.грн.

Нерозподілений прибуток – 50 тис.грн.

За результатами діяльності за поточний рік було отримано 180 тис.грн. збитку, крім того, проведена уцінка необоротних активів на 60 тис.грн. Розрахувати вартість чистих активів на початок і на кінець року та визначити необхідність проведення санації балансу. Скласти перший розділ пасиву балансу після санації, якщо зменшення статутного капіталу відбувалося шляхом безкоштовної передачі акцій до анулювання.

Завдання № 4.2.

Статутний капітал АТ сформований за рахунок акцій номіналом 50 грн, кількість акцій – 80 тис.шт. Визначити балансовий курс акцій до і після санації та розрахувати збиток акціонерів, якщо заплановано отримати санаційний прибуток в розмірі 3000 тис. грн. Скласти баланс після санації, якщо Баланс до проведення санації має наступний вигляд.

Баланс

Актив		Пасив	
Показник	Значення	Показник	Значення
1 Необоротні активи	2200	Статутний капітал	4000
2. Оборотні активи	2720	Непокриті збитки	(2080)
в т.ч.			
– запаси	2500	Довгострокові зобов'язання	2200
– дебіторська заборгованість	200	Поточні зобов'язання	800
– грошові кошти	20		
Баланс	4920	Баланс	4920

Завдання № 4.3.

Статутний капітал АТ складає 5 млн.грн. Кількість акцій – 1 млн. штук. Прийнято рішення про зменшення статутного капіталу шляхом деномінації акцій у співвідношенні 5 до 2. Оскільки 10% акціонерів не надали акції для деномінації, їхні акції були анульовані. В ході деномінації на цю кількість (анульовану) у відповідному співвідношенні були емітовані акції і реалізовані на біржі за курсом 120%. Визначити зменшення статутного капіталу і санаційний прибуток.

Завдання № 4.4. Підберіть правильну відповідь.

Терміни	Визначення термінів
1. Баланс – це	А) частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.
2. Активи – це	Б) заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди.
3. Власний капітал – це	В) прибуток, який виникає внаслідок викупу підприємством власних корпоративних прав (акцій, часток) за курсом, нижчим за номінальну вартість цих прав (дизажію), в результаті їх безкоштовної передачі до анулювання, зниження номінальної вартості або при одержанні безповоротної фінансової допомоги від власників корпоративних прав, кредиторів та інших заінтересованих у санації підприємства осіб
4. Довгострокові зобов'язання – це	Г) зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства. Підприємства, для яких не передбачена фіксована сума статутного капіталу, відображають у цій статті суму фактичного внеску власників до статутного капіталу підприємства.
5. Зобов'язання – це	Д) покриття відображених у балансі збитків та створення необхідних резервних фондів за рахунок одержання санаційного прибутку.
6. Поточні зобов'язання – це	Е) сума коштів, переданих підприємству на умовах, які не передбачають відповідної компенсації чи повернення таких коштів.
7. Санаційний прибуток – це	Є) всі зобов'язання, які не є поточними зобов'язаннями.
8. Статутний капітал – це	Ж) звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає його активи, зобов'язання та власний капітал у грошовому виразі на певну дату
9. Безповоротна фінансова допомога – це	З) зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.
10. Санація балансу – це	И) ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому.

Завдання № 4.5. Визначте правильність твердження (Так або Ні)

Фінансова санація підприємства починається з санації балансу, тоб-то з формального покриття відбитих у балансі збитків, що є неодмінною передумовою залучення коштів збільшенням статутного фонду та одержанням санаційних кредитів <i>(Так; Ні)</i>
Балансовий курс показує суму чистих активів, які припадають на одну акцію (частку, пай) та характеризує структуру власного капіталу підприємства. <i>(Так; Ні)</i>
Збитки від фінансово-господарської діяльності підприємства відбиваються в статті «Статутний капітал» <i>(Так; Ні)</i>
Санаційний прибуток у частині емісійного доходу не є об'єктом оподаткування. <i>(Так; Ні)</i>
Безповоротна фінансова допомога включається до складу валових витрат підприємства-одержувача і підлягає оподаткуванню на загальних підставах. <i>(Так; Ні)</i>
Конверсія акцій – це об'єднання кількох акцій в одну (або обмін за встановленим співвідношенням однієї кількості акцій на іншу). <i>(Так; Ні)</i>
Якщо санація балансу здійснюється за рахунок емісійного доходу, то в результаті такої операції змінюється як структура власного капіталу, так і загальна його сума <i>(Так; Ні)</i>
Зменшення номінальної вартості акцій (часток, паїв) називається конверсією. <i>(Так; Ні)</i>

Тестові завдання:

1. Прибуток, що виникає у наслідок викупу господарюючим суб'єктом власних корпоративних прав за курсом, нижчим від номінальної вартості цих прав, чи в результаті безгрошової передачі для анулювання – це:
  - а. санаційний прибуток;
  - б. чистий прибуток;
  - в. валовий дохід;
  - г. Прибуток від операційної діяльності витрати.
2. Головною метою санації балансу є:
  - а. приведення у відповідність статутного капіталу підприємства до чистих активів, які йому відповідають;
  - б. концентрація статутного капіталу у руках найактивніших власників;
  - в. урівноваження (перевищення) ринкової ціни акції підприємства з їхньою номінальною вартістю;
  - г. безоплатна передача акціонерами акцій для анулювання.
3. Безповоротна фінансова допомога – це:
  - а. сума коштів, переданих підприємству на умовах, які не передбачають відповідної компенсації чи повернення таких коштів;

б. санація балансу за рахунок санаційного прибутку;
в. величина прихованих резервів в активі балансу;
г. кошти й матеріальні цінності, що надаються кредитором у користування позичальнику на визначений строк та під відсоток.

4. Частина капіталу підприємства, яка жодним чином не відображена в його балансі, отже, обсяг власного капіталу в результаті формування прихованих резервів буде меншим, ніж це є насправді – це:

- а. приховані резерви;
- б. резервний капітал;
- в. статутний фонд;
- г. страховий фонд.

5. Величина прихованих резервів в активі балансу дорівнює:

а. різниці між балансовою звітністю окремих майнових об'єктів майна та їх реальною вартістю.

б. різниці між реалізованою ціною товарів і витратами на їх виробництво;

в. співвідношенню суми всіх цінностей, крім важко реалізованих, і коротко- і середньострокових зобов'язань;

г. виробничої собівартості товарної продукції.

6. Основне рівняння балансу має наступний вигляд:

а. $\text{Активи} = \text{Власний капітал} + \text{Зобов'язання}$;

б. $\text{Власний капітал} = \text{Активи} - \text{Зобов'язання}$;

в. $\text{Активи} = \text{Власний капітал} / \text{Зобов'язання}$;

г. $\text{Доходи} = \text{Видаткам}$.

7. До джерел власного капіталу відносять:

а. нерозподілений прибуток (непокритий збиток);

б. кредитні ресурси;

в. богові розписки;

г. державні дотації.

8. Покриття збитків підприємства, відображених в балансі, за рахунок прибутку, що утворюється внаслідок зменшення статутного капіталу шляхом викупу корпоративних прав за вартістю, меншою за номінальну – це:

а. санація балансу або чиста санація;

б. санаційний прибуток;

в. збільшення ліквідності;

г. пеший етап ліквідації підприємства.

9. Санація балансу завжди пов'язана зі зміною:

а. розмірів та структури власного капіталу;

б. адміністрації підприємства;

в. собівартістю товару;

г. ринків збуту виготовленого товару.

10. Безповоротна фінансова допомога може здійснюватися:

- а. Кредиторами підприємства в разі повного або часткового списання заборгованості;
- б. власниками корпоративних прав наданням фінансових ресурсів для покриття збитків та проведення санації;
- в. Іншими зацікавленими в санації підприємства – боржника особами;
- г. всі відповіді вірні.

Практичне заняття № 5

Тема: Фінансові джерела санації підприємства (2 год.)

Мета: ознайомлення з класифікацією джерел санації підприємства.

Питання для опитування:

1. Сутність та класифікація внутрішніх джерел фінансування.
2. Збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків.
3. Класифікація зовнішніх джерел фінансування санації підприємства.

Додаткові питання:

1. Які ви знаєте внутрішні джерела фінансування?
2. Дайте визначення поняття «план фінансової санації».
3. Яким законодавчим актом регламентується процедура розробки плану санації?
4. Які функції виконує план фінансового оздоровлення?

Ключові поняття: виручка, реструктуризація активів, собівартість продукції, інвестиції, витрати, акціонерний (пайовий) капітал, статутний фонд, номінальна вартість, облігації, акції, заборгованість, санаційні кредити.

Для успішного виконання тестових і практичних завдань за темою «Фінансові джерела санації підприємства» рекомендується опрацювати наступні **літературні джерела:**

- основні [1- 20];
- додаткові [1; 3; 6; 8; 11].

Практичні завдання:

Завдання № 5.1.

Перевірити рівень виконання підприємством умов золотого правила фінансування. Розрахувати робочий капітал та зробити висновки.

Вихідні дані:

- необоротні активи – 600 тис.грн.
- Оборотні активи – 700 тис. грн.
- Власний капітал – 400 тис. грн.
- Довгострокові зобов'язання – 350 тис. грн.
- Поточні зобов'язання – 550 тис. грн.

Завдання № 5.2.

Статутний капітал підприємства становить 240 тис. грн., непокріті збитки (-75) тис. грн. Загальними зборами товариства прийнято рішення щодо зменшення статутного капіталу через передання до анулювання корпоративних прав у співвідношенні 3:2. Окрім цього, один з кредиторів частково списав короткострокову заборгованість підприємства зі сплати процентів за користування кредитом на суму 4 тис. грн.. Визначити дізажио. Після санації балансу провести додатковий випуск акцій у співвідношенні 3:2. Скласти баланс після санації.

Баланс підприємства до зменшення статутного капіталу:

АКТИВ		ПАСИВ	
1.Необоротні активи	1100000	1.Статуний капітал	240000
2.Запаси	15000	2.Непокріті збитки	(-75000)
3.Дебіторська заборгованість	10000	3.Довгострокові пасиви	15000
4.Грошові кошти	5000	4.Короткострокові пасиви	10000
БАЛАНС	140000	БАЛАНС	140000

Тестові завдання:

1. Внутрішні джерела фінансової санації представлені у вигляді:
  - а. вхідних та вихідних грошових потоків;
  - б. надходжень від операційної та інвестиційної діяльності;
  - в. коштів залучених в результаті емісії корпоративних прав;
  - г. кредитних коштів.
2. Автономна санація – це...

- а. санація, що передбачає фінансування оздоровлення підприємства за рахунок його власних ресурсів і коштів;
  - б. санація, що характеризується участю в ній сторонніх осіб, зокрема кредиторів, клієнтів, держави;
  - в. санація, яка здійснюється за рахунок кредитних ресурсів;
  - г. санація, яка здійснюється як за власний рахунок, так і за участю сторонніх осіб.
3. За умови використання внутрішніх джерел санації підприємства вхідні грошові потоки повинні бути спрямовані на....
- а. зменшення;
  - б. збільшення;
  - в. пропорційність вихідним грошовим потокам ;
  - г. управління фінансовою санацією.
4. На які напрями спрямована мобілізація внутрішніх джерел фінансової санації ?
- а. реструктуризацію активів;
  - б. зменшення (заморожування) витрат;
  - в. збільшення виручки від реалізації;
  - г. усі відповіді вірні.
5. Заходи, результатом яких є зміни у структурі та складі активної сторони балансу – це :
- а. фінансова реструктуризація;
  - б. реструктуризація балансу;
  - в. реструктуризація активів;
  - г. корпоративна реструктуризація.
6. До вхідних грошових потоків підприємства можна віднести:
- а. виручку від реалізації основної продукції;
  - б. амортизаційні відрахування;
  - в. кошти, залучені в результаті емісії корпоративних прав;
  - г. прибуток від основної діяльності.
7. До вихідних грошових потоків підприємства можна віднести:
- а. оплату товарів, робіт, послуг, які становлять собівартість продукції;
  - б. оплату товарів, робіт, послуг, які належать до валових витрат;
  - в. здійснення кредитування;
  - г. амортизаційні відрахування.
8. До внутрішніх джерел фінансової санації належать:
- а. надання додаткових кредитних ресурсів;
  - б. реструктуризація активів зменшення (заморожування) витрат збільшення виручки від реалізації;
  - в. надання відстрочок за кредитами;
  - г. амортизаційні відрахування.
9. Джерела фінансової санації:
- а. прямі та непрямі;
  - б. внутрішні та зовнішні;

- в. надання кредитного забезпечення;
  - г. трансформації боргу у власність.
10. Основною метою управління грошовими потоками є
- а. забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку шляхом балансування об'ємів надходження і витрачання грошових коштів і їх синхронізації у часі;
  - б. розвиток банківської системи;
  - в. зменшення бартерних операцій;
  - г. вивчення ринку збуту продукції.

Практичне заняття № 6

Тема: Санаційна реструктуризація підприємства – 2 год.

Мета: вивчення особливостей проведення реструктуризації підприємства в контексті проведення санаційних заходів.

Питання для опитування:

1. Сутність реструктуризації підприємства. Санаційна реструктуризація.
2. Форми санаційної реструктуризації.
3. Фінансова реструктуризація.

Додаткові питання:

1. У чому полягає суть санаційної реструктуризації підприємства?
2. Охарактеризуйте історичний досвід реструктуризаційних процесів у різних економічних системах.
3. Які види реструктуризації Ви знаєте?
4. Що передбачає оперативна реструктуризація, які заходи її супроводжують?
5. Яким чином здійснюється стратегічна реструктуризація, які заходи її супроводжують?
6. Якою може бути реструктуризація залежно від масштабу проведення?
7. Класифікуйте реструктуризацію залежно від орієнтації на цілі й інтенсивності розробки та реалізації заходів.
8. На які види поділяється реструктуризація залежно від функціональної сфери діяльності підприємства?

9. Якою може бути реструктуризація залежно від джерела ініціативності її проведення?

10. Якою може бути реструктуризація в контексті антикризового управління?

11. Охарактеризуйте реорганізацію, спрямовану на укрупнення підприємств.

12. Яким чином може здійснюватися реорганізація, спрямована на подрібнення підприємств?

13. Охарактеризуйте реорганізацію, спрямовану на перетворення підприємств.

Ключові поняття: реорганізація, баланс, санація, реструктуризація підприємства.

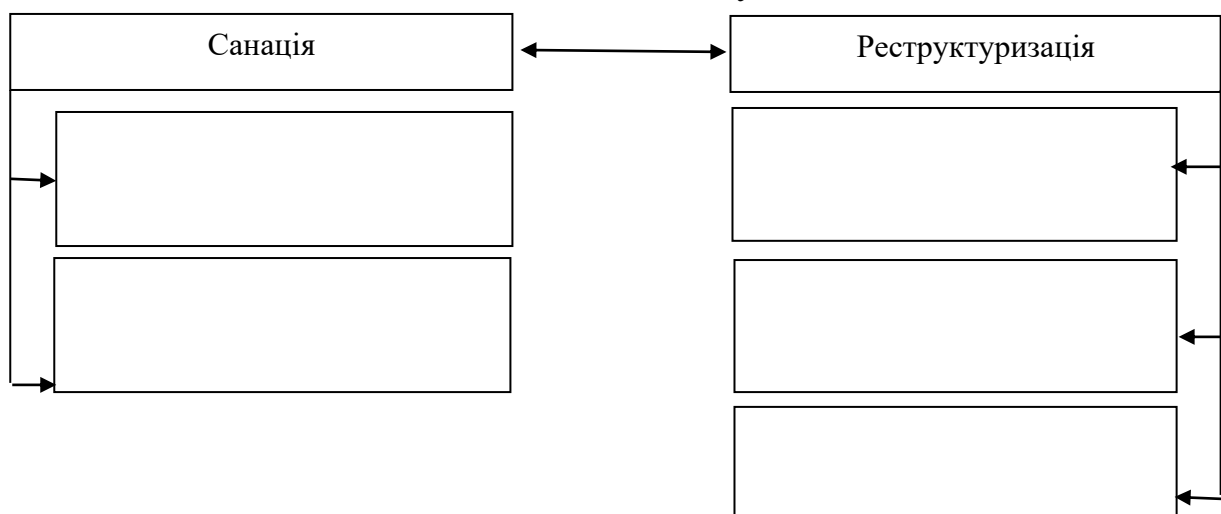
Для успішного виконання тестових і практичних завдань за темою «Санаційна реструктуризація підприємства» рекомендується опрацювати наступні *літературні джерела*:

- основні [1- 20];
- додаткові [1; 3; 6; 8; 11].

Практичні завдання:

Завдання № 6.1.

Можна стверджувати, що категорії «санація» і «реструктуризація» є подібними. В той же час, вони мають певні відмінності. Назвіть їх та заповніть схему.

Завдання № 6.2. Підберіть правильні характеристики зазначеним в таблиці формам реструктуризації.

Таблиця 6.1 Характеристика форм реструктуризації

Форма реструктуризації	Характеристика
1. Корпоративна реструктуризація (реорганізація)	А. Вона передбачає внесення змін до організаційної та у вироничо-господарської сфери підприємства з метою підвищення його рентабельності та конкурентоспроможності. Передбачає такі заходи: зміна керівництва підприємства; упровадження нових, прогресивних форм та методів управління; диверсифікація асортименту продукції; поліпшення якості продукції; підвищення ефективності маркетингу; зменшення витрат на виробництво; скорочення чисельності зайнятих на підприємстві.
2. Реструктуризація активів	Б. Пов'язана зі зміною структури й розмірів власного та позичкового капіталу, а також її змінами в інвестиційній діяльності підприємства. Передбачає наступні заходи: реструктуризація заборгованості перед кредиторами; одержання додаткових кредитів; збільшення статутного фонду; заморожування інвестиційних вкладень.
3. Фінансова реструктуризація	В. Передбачає: продаж частини основних фондів; продаж зайвого обладнання, запасів сировини та матеріалів тощо; продаж окремих підрозділів підприємства; зворотний лізинг; реалізація окремих видів фінансових вкладень; рефінансування дебіторської заборгованості.
4. Реструктуризація виробництва	Д. Є найскладнішим видом реструктуризації. Передбачає реорганізацію підприємства, що має на меті змінити власника статутного фонду, створення нових юридичних осіб і (або) нову організаційно-правову форму діяльності. У межах такої реструктуризації виконують: часткову або повну приватизацію; поділ великих підприємств на частини; виокремлення з великих підприємств тих чи інших підрозділів, зокрема об'єктів соціальної культури та інших підрозділів; приєднання до інших чи злиття з іншими, потужнішими підприємствами.

Завдання № 6.3.

При виборі варіанту політики реструктуризації необхідно враховувати, що структура балансу за обсягом необоротних і оборотних активів і обсягом позикового і власного капіталу та їх співвідношення впливає на величину прибутку підприємства та рентабельності його діяльності. Визначення найбільш вигідної схеми управління заборгованістю сприяє підвищенню ефективності формування і використання фінансових ресурсів підприємств.

Назвіть критерії оптимізації структури капіталу та інструменти управління заборгованістю, заповніть схему.

Фінансову реструктуризацію балансу можна проводити виходячи з оптимізації структури капіталу за наступними критеріями:	
→	
→	
Особливого значення питання управління позиковими коштами набувають в процесі фінансової реструктуризації підприємств, для успішного здійснення якої можна запропонувати <u>широкий спектр інструментів управління заборгованістю</u> :	
→	

Тестові завдання:

1. Фінансова реструктуризація:
  - а. полягає в управлінні пасивами підприємства;
  - б. покликана забезпечити достатній рівень рентабельності;
  - в. пов'язана зі зміною організаційної структури підприємства;
  - г. правильна відповідь відсутня.
3. Фінансова реструктуризація пов'язана зі змінами:
  - а. в інвестиційній діяльності підприємства та в структурі й розмірах власного та позикового капіталу;
  - б. в інвестиційній діяльності підприємства;
  - в. структури й розмірів власного та позикового капіталу;
  - г. правильна відповідь відсутня.
4. До заходів у рамках реструктуризації активів можна віднести такі:
  - а. рефінансування дебіторської заборгованості;
  - б. реструктуризація заборгованості перед кредиторами;
  - в. заморожування інвестиційних вкладень;
  - г. правильна відповідь відсутня.
5. Реструктуризація виробництва здійснюється з метою підвищення:
  - а. рентабельності та конкурентоспроможності;
  - б. фінансової стійкості підприємства;
  - в. платоспроможності.

- г. правильна відповідь відсутня
6. Реорганізація злиттям характеризується такими особливостями:
- а. активи і пасиви підприємств, що реорганізуються, у повному обсязі передаються підприємству- правонаступнику;
  - б. підприємства, які реорганізуються, продовжують свою господарську діяльність, але втрачають юридичний статус;
  - в. частина активів і пасивів підприємств, що реорганізуються, передається підприємству- правонаступнику;
  - г. правильна відповідь відсутня.
7. Головною метою розукрупнення підприємств, які перебувають у фінансовій кризі, є:
- а. виокремлення санаційно спроможних виробничих підрозділів для проведення їх фінансового оздоровлення й оформлення як самостійних юридичних осіб;
  - б. здійснення санації балансу;
  - в. здійснення двоступінчастої санації;
  - г. правильна відповідь відсутня.
8. Реорганізація поділом характеризується такими особливостями:
- а. підприємство, що реорганізується, припиняє свою господарську діяльність, втрачає юридичний статус, а на його базі створюються кілька нових підприємств, оформлених у вигляді самостійних юридичних осіб.
  - б. підприємство, що реорганізується, продовжує свою господарську діяльність, але втрачає юридичний статус;
  - в. підприємство, що реорганізується, не втрачає статусу юридичної особи, а лише вносить зміни до установчих документів згідно з чинним законодавством;
  - г. правильна відповідь відсутня
9. Перетворення як спосіб реорганізації передбачає зміну:
- а. форми власності або організаційно-правової форми;
  - б. лише форми власності юридичної особи;
  - в. лише організаційно-правової форми;
  - г. правильна відповідь відсутня.
10. Передавальний баланс складається у разі:
- а. злиття чи приєднання підприємств;
  - б. поділу чи виокремлення підприємств;
  - в. перетворення підприємств;
  - г. правильна відповідь відсутня.

Практичне заняття № 7

Тема: Економіко-правові аспекти санації, банкрутства та ліквідації підприємства – 2 год.

Мета: вивчення законодавчо-нормативного інструментарію здійснення санації підприємства, умови визнання банкрутом та ліквідації.

Питання для опитування:

1. Характеристика процедури банкрутства.
2. Законодавче регулювання досудової і судової санації.
3. Мирова угода в справі про банкрутство.

Додаткові питання:

1. У чому полягає досудове врегулювання господарських спорів?
2. Які строки позовної давності встановлено чинним господарським законодавством України?
3. Що таке ціна позову?
4. Які типи процедур може застосувати господарський суд до боржника?
5. Дайте визначення поняття «банкрутства».
6. Хто може виступати суб'єктами банкрутства?
7. Дайте коротку характеристику послідовності справи про банкрутство в Україні.
8. Які питання належить до компенсації комітету кредиторів?
9. Назвіть основні етапи ліквідації підприємства.
10. Охарактеризуйте коротко діяльність ліквідаційної комісії.
11. Що таке ліквідаційна маса?
12. Коротко охарактеризуйте черговість задоволення претензій кредиторів.
13. У якому випадку складається ліквідаційний баланс підприємства?
14. Хто може бути призначатись керуючим санацією, які його функції та повноваження?
15. Охарактеризуйте коротко мирову угоду, як процедуру врегулювання господарських спорів.

Ключові поняття: банкрутство, боржник, майно, звіт, кредитор, ліквідаційний баланс, мирова угода, приховане, фіктивне, зумисне банкрутство, неплатоспроможність.

Для успішного виконання тестових і практичних завдань за темою «Економіко-правові аспекти санації, банкрутства та ліквідації підприємства» рекомендується опрацювати наступні **літературні джерела**:

- основні [1- 20];
- додаткові [1; 3; 6; 8; 11].

Практичні завдання:

Завдання № 7.1.

10.12.2018 року до господарського суду надійшла заява від ВАТ “АТП” про порушення справи про банкрутство. Заява наведена нижче.

*Господарський суд Сумської області, м. Суми,
вул. Кірова, 122
БОРЖНИК: ВАТ “АТП”, Сумська область, м.
Суми, вул. Білопільська, 22,
поточний рахунок № 000425409 у відділенні АК
ПІБ м. Суми, МФО 304386. Код 031115962.*

Заява

про порушення справи про банкрутство ВАТ “АТП”

Відповідно до п. 5 ст. 7 Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його боржником” у тому разі, якщо задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов’язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами, боржник зобов’язаний звернутися до господарського суду із заявою про порушення справи про банкрутство.

Господарська діяльність підприємства сьогодні практично не здійснюється. Наявного у ВАТ “АТП” майна, враховуючи його стан та можливу вартість реалізації, недостатньо для задоволення зазначених вимог. Враховуючи ситуацію, що склалася, 19 листопада 2018 року правлінням ВАТ “АТП” було прийнято рішення звернутися до господарського суду із заявою про порушення справи про банкрутство.

Станом на 1 листопада 2018 року ВАТ “АТП” має таку заборгованість:

<i>Заборгованість з виплати заробітної плати та прирівняних до неї зобов’язань, грн</i>	<i>2767014,0</i>
<i>Заборгованість за податками та зборами, грн</i>	<i>5566000,0</i>
<i>Сума вимог кредиторів за грошовими зобов’язаннями у розмірі, який не заперечується, грн</i>	<i>138213,4</i>
<i>Разом</i>	<i>8471227,4</i>

Загальними зборами працівників ВАТ "АТП" було обрано представником працівників для участі у процесі Нурієва Р. В. Ураховуючи викладене та керуючись ст. 7 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його боржником"

прошу:

- 1) порушити справу про банкрутство ВАТ "АТП";*
- 2) Призначити розпорядником майна арбітражного керуючого Яреська Володимира Богдановича.*

Додатки:

- 1. Копія довідки облстатистичного управління про внесення підприємства до Держреєстру.*
- 2. Протокол засідання правління ВАТ "АТП".*
- 3. Баланс ВАТ "АТП" станом на 1.11.2018 року.*
- 4. Перелік кредиторів із безспірними вимогами.*
- 5. Відомості про наявність майна підприємства.*
- 6. Перелік дебіторської заборгованості.*
- 7. План санації підприємства.*
- 8. Документ про сплату держмита.*
- 9. Документ про сплату судово-інформаційних витрат.*

Голова правління ВАТ "АТП"

12.12.2018 року господарським судом було порушено справу про банкрутство підприємства та прийнято рішення про проведення експертизи господарської діяльності підприємства у вигляді аудиту. Аудитор надав висновок, у якому було зазначено таке:

1. У грудні 2017 року службові особи підприємства на позачергових зборах ВАТ "АТП" прийняли рішення про передачу активів (основних засобів) підприємства як внесок до статутного капіталу створеного підприємства з обмеженою відповідальністю "АВТО" на суму 2455 тис. грн, маючи податкову заборгованість перед бюджетом у сумі 2750 тис. грн. При цьому директор ТОВ "АВТО" був керівником ВАТ "АТП", а в травні 2018 року згідно з постановою загальних зборів акціонерів ВАТ "АТП" підприємство виведено із засновників ТОВ "АВТО", при цьому основні засоби, які були внесені до статутного капіталу створеного підприємства, не були повернені ВАТ "АТП".

2. Для проведення аналізу фінансової діяльності ВАТ "АТП" було перевірено період 2017 року. За зазначений період підприємство у декларації про прибуток відобразило валові доходи у сумі 5144 тис. грн, валові витрати у сумі 6113 тис. грн, тоді як сума

валових витрат становила 5359 тис. грн. Амортизаційні відрахування становили за цей період 1880 тис. грн. Також встановлено, що у грудні 2017 року передані основні засоби на суму 2455 тис. грн як внесок до статутного капіталу ТОВ “АВТО”, не віднесені до складу валового доходу.

3. Оборотні активи та витрати майбутніх періодів у балансі за 2017 рік становлять 9944 тис. грн, поточні зобов’язання – 7950 тис. грн.

Виходячи з наведених даних, необхідно зазначити, яке рішення буде прийнято господарським судом щодо ВАТ “АТП” після наданого висновку аудитора.

Завдання № 7.2.

За даними таблиці розрахувати суму власних оборотних коштів, коефіцієнт Необхідно визначити, до якої черговості відносять вимоги кредиторів, зазначені у таблиці 7.1, та підрахувати розмір вимог кредиторів кожної черговості, який буде задоволено виходячи з того, що майно підприємства-боржника продано на суму 2 000 000 грн.

Таблиця 7.1. Кредиторська заборгованість, грн

Показник	Разом
1. Заборгованість перед Пенсійним фондом (конкурсні кредитори)	181 900
2. Заборгованість перед податковою інспекцією (конкурсні кредитори)	109 500
3. Заборгованість перед ФСС від нещасного випадку на виробництві (конкурсні кредитори)	8 000
4. Заборгованість перед центром зайнятості (конкурсні кредитори)	7 000
5. Заборгованість перед ФСС з тимчасової втрати працездатності (конкурсні кредитори)	3 000
6. Заборгованість перед “Укртрансгаз” (конкурсні кредитори)	2 000
7. Заборгованість перед ВАТ “Інженерна компанія” (конкурсні кредитори)	25 000
8. Заборгованість перед “Деметра” (конкурсні кредитори)	700 000
9. Заборгованість перед “Укргаз” (конкурсні кредитори)	19 000
10. Заборгованість перед “Укртелеком” (конкурсні кредитори)	1 000
11. Заборгованість перед “Обленерго” (конкурсні кредитори)	16 000
12. Заборгованість із заробітної плати за 3 місяці, які передують провадженню у справі про банкрутство	500 000
13. Заборгованість перед керуючим санацією	14 000
14. Санаційні витрати	3 000
15. Оцінка майна	32 000
16. Заборгованість перед Пенсійним фондом (поточна заборгованість)	86 000
17. Заборгованість перед податковою (поточна заборгованість)	67 000

Завдання № 7.3.

Ліквідаційна вартість підприємства становить 53 млн.грн. Прогнозований середньорічний чистий грошовий потік у випадку реорганізації – 6500 тис. грн. Середньозважена вартість капіталу становить 12%. Що вигідніше: ліквідація чи реорганізація?

Тестові завдання:

1. Визнання господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити грошові вимоги кредиторів - це:

- а. ліквідація;
- б. санація;
- в. занепад підприємства;
- г. банкрутство.

2. Підстава для порушення справи про банкрутство:

- а. письмова заява;
- б. письмова заява;
- в. письмова заява будь-кого з кредиторів чи боржника до господарського суду;
- г. письмова заява власника установи.

3. Помилкове оголошення підприємства неплатоспроможним з метою введення в оману кредиторів для отримання від них відстрочення виконання своїх кредитних зобов'язань - це:

- а. фіктивне банкрутство;
- б. приховане банкрутство;
- в. навмисне банкрутство;
- г. реальне банкрутство.

4. Повна нездатність підприємства відновити в майбутньому періоді свою фінансову стійкість і платоспроможність через реальні втрати капіталу, що використовується - це:

- а. фіктивне банкрутство;
- б. приховане банкрутство;
- в. навмисне банкрутство;
- г. реальне банкрутство.

5. Банкрутство, що вказує на стан неплатоспроможності підприємства, спричинений істотним скороченням його дебіторської заборгованості - це:

- а. фіктивне банкрутство;
- б. технічне банкрутство;
- в. навмисне банкрутство;
- г. реальне банкрутство.

6. Правовою підставою функціонування інституту банкрутства є :

- а. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.94.;
  - б. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.93.;
  - в. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.92.;
  - г. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.96.
7. Система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які здійснюються з метою уникнення порушення провадження у справі про визнання боржника банкрутом - це:
- а. санація зі зміною організаційно-правової форми;
  - б. досудова санація;
  - в. судова санація;
  - г. санація зі збереженням існуючого юридичного статусу підприємства-боржника.
8. Справа про банкрутство порушується господарським судом, якщо безспірні вимоги кредитора до боржника сукупно складають не менше:
- а. 200 мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом трьох місяців після встановленого для їх погашення строку;
  - б. 300 мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом трьох місяців після встановленого для їх погашення строку;
  - в. 100 мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом трьох місяців після встановленого для їх погашення строку;
  - г. 400 мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом трьох місяців після встановленого для їх погашення строку.
9. Що належить до обов'язкових положень змісту мирової угоди :
- а. про виконання зобов'язань боржника третіми особами;
  - б. про розміри, порядок і строки виконання зобов'язань боржника;
  - в. про обмін вимог кредиторів на акції боржника;
  - г. про задоволення вимог кредиторів іншими способами, що не суперечать закону.
10. На якій стадії може бути укладена мирова угода у справі про банкрутство:
- а. одразу після визнання підприємства банкрутом;
  - б. в кінці провадження у справі про банкрутство;
  - в. на початку провадження у справі про банкрутство;
  - г. на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство.

Практичне заняття № 8

Тема: Особливості санації та банкрутства окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності – 2 год.

Мета: засвоєння, закріплення, поглиблення та систематизація знань про особливості санації окремих суб'єктів підприємницької діяльності.

Питання для опитування:

1. Особливості банкрутства боржника, що ліквідується власником.
2. Особливості банкрутства відсутнього боржника.
3. Особливості провадження санації боржника його керівником.

Додаткові питання:

1. Особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств.
2. Особливості банкрутства страховиків.
3. Особливості банкрутства суб'єкта підприємницької діяльності – громадянина.
4. Особливості банкрутства селянського (фермерського) господарства.
5. Особливості санації, банкрутства та ліквідації комерційних банків.

Ключові поняття: страховик, цінні папери, санація, фінансова криза, банківська установа, комерційний банк.

Для успішного виконання тестових і практичних завдань за темою «Особливості санації та банкрутства окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності» рекомендується опрацювати наступні **літературні джерела:**

- основні [1- 20];
- додаткові [1; 3; 6; 8; 11].

Практичні завдання:

Завдання № 8.1.

Заповніть пропущені фрази у тексті, користуючись чинним законодавством щодо санації та банкрутства окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності.

1. При розгляді справи про банкрутство **страховика** учасником провадження у справі про банкрутство визнається спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах нагляду за _____ діяльністю.

Заява про порушення справи про банкрутство страховика може бути подана в _____ боржником, кредитором або іншим уповноваженим на це органом.

Покупцем цілісного майнового комплексу страховика може бути тільки _____.

2. Заява про порушення справи про банкрутство **громадянина-підприємця** може бути подана в господарський суд громадянином-підприємцем, який є боржником, або _____.

До заяви громадянина-підприємця про порушення справи про банкрутство може бути доданий _____.

Одночасно з прийняттям заяви про порушення справи про банкрутство громадянина-підприємця господарський суд накладає арешт на _____...

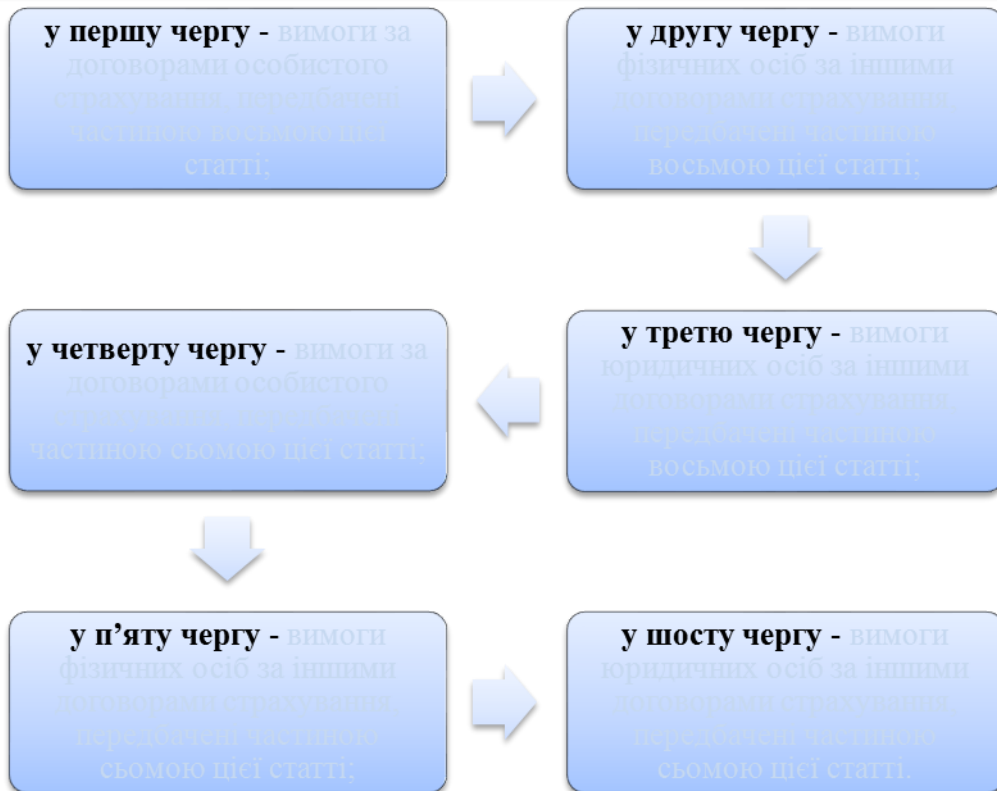
3. Підставою для визнання **селянського (фермерського) господарства** банкрутом є його неспроможність задовольнити протягом _____ місяців після закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт вимоги _____ за грошовими зобов'язаннями.

Заява підприємця - голови селянського (фермерського) господарства про порушення справи про банкрутство подається в господарський суд за наявності _____ та підписується головою господарства.

Завдання № 8.2.

Заповніть схему з врахуванням особливостей визнання страховика банкрутом.

У разі визнання господарським судом страховика банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури вимоги кредиторів четвертої черги підлягають задоволенню у такому порядку:

Завдання № 8.3.

Зазначте основні симптоми кризи комерційного банку та заповніть таблицю 8.1.

Таблиця 8.1. Симптоми кризи комерційного банку

Прямі	Непрямі

Тестові завдання:

1. Примусове припинення функціонування сільськогосподарського підприємства відбувається за рішенням:

- а. власників сільськогосподарських підприємств;
- б. правонаступником власника підприємства;
- в. органом державної виконавчої влади;
- г. уповноваженим особам від підприємства.

2. Не є підставою для постановлення судового рішення щодо припинення підприємства:

А. неподання протягом року органам державної податкової служби податкових декларацій, документів фінансової звітності ;

б. провадження підприємством діяльності, що суперечить установчим документам;

в. визнання недійсним запису про проведення державної реєстрації через порушення закону;

г. збільшення розміру статутного фонду підприємства за рахунок нерозподіленого прибутку.

3. Підставою добровільного припинення сільськогосподарського підприємств є:

а. закінчення строку, на який створювалося підприємство;

б. скасування державної реєстрації;

в. прийняття рішення про приватизацію;

г. порушення антимонопольного законодавства.

4. Особливості припинення сільськогосподарських підприємств шляхом банкрутства відображені у законі:

а. «Про сільське господарство»;

б. «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»;

в. «Про державну підтримку сільського господарства України»;

г. «Про банкрутство».

5. Санація сільськогосподарського підприємства вводиться на строк

а. до покриття усіх зобов'язань сільськогосподарським підприємством ;

б. до істотного зменшення собівартості продукції що виробляється;

в. до закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт з урахуванням часу, необхідного для реалізації вирощеної сільськогосподарської продукції;

г. до шести місяців.

6. До заяви голови фермерського господарства про порушення справи про банкрутство, крім загальнообов'язкових для процедури банкрутства документів, додаються документи:

А. про розмір доходів, які можуть бути одержані фермерським господарством після закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт;

б. про склад і вартість майна, яке належить керівному складу фермерського господарства;

в. перелік заходів щодо запобігання неплатоспроможності та банкрутства;

г. розрахунки за договорами з постачальниками та реалізаторами продукції;

7. Примусова санація страховика не передбачає:

а. проведення комплексної перевірки фінансово-господарської діяльності страховика, в тому числі обов'язкової аудиторської перевірки;

б. невиконання ним зобов'язань перед страхувальниками протягом трьох місяців;

в. становлення заборони на вільне користування майном страховика та прийняття страхових зобов'язань без дозволу уповноваженого органу;

г. становлення обов'язкового для виконання графіка здійснення розрахунків із страхувальниками.

8. У разі визнання господарським судом страховика банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури у першу чергу підлягають задоволенню вимог кредиторів за такими договорами..

а. вимоги фізичних осіб за іншими договорами страхування, за якими страховий випадок не настав до дати прийняття господарським судом страховика банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури;

б. вимоги за договорами особистого страхування, за якими страховий випадок настав до дня прийняття господарським судом постанови про визнання страховика банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури;

в. вимоги фізичних осіб за іншими договорами страхування, за якими страховий випадок настав до дня прийняття господарським судом постанови про визнання страховика банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури;

г. вимоги за договорами особистого страхування, за якими страховий випадок настав до дня прийняття господарським судом постанови про визнання страховика банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури.

9. Уповноважений орган не має права призначити проведення примусової санації страховика у разі:

а. невиконання ним зобов'язань перед страхувальниками протягом трьох місяців;

б. недосягнення ним визначеного законом розміру статутного фонду;

в. здійснення страхових операцій, на які у страховій компанії відсутня ліцензія;

г. наявності публічного конфлікту у керівництві страхової компанії.

10. У разі санації страховика у судовому порядку для відновлення платоспроможності план санації може передбачати продаж майна страховика як цілісного майнового комплексу лише..

а. органам виконавчої влади;

б. страховику;

в. кредиторам;

г. місцевим органам влади.

Практичне заняття № 9

Тема: Фінансування санації підприємств – 2 год.

Мета: засвоєння, закріплення, поглиблення та систематизація знань про фінансування санації підприємств.

Питання для опитування:

1. Форми фінансової санації.
2. Визначення потреби в капіталі.
3. Забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві.
4. Правила фінансування.

Додаткові питання:

1. У чому полягає суть санаційної реструктуризації підприємства?
2. Охарактеризуйте історичний досвід реструктуризаційних процесів у різних економічних системах.
3. Які види реструктуризації Ви знаєте?
4. Що передбачає оперативна реструктуризація, які заходи її супроводжують?
5. Яким чином здійснюється стратегічна реструктуризація, які заходи її супроводжують?
6. Якою може бути реструктуризація залежно від масштабу проведення?
7. Класифікуйте реструктуризацію залежно від орієнтації на цілі й інтенсивності розробки та реалізації заходів.
8. На які види поділяється реструктуризація залежно від функціональної сфери діяльності підприємства?
9. Якою може бути реструктуризація залежно від джерела ініціативності її проведення?
10. Якою може бути реструктуризація в контексті антикризового управління?
11. Охарактеризуйте реорганізацію, спрямовану на укрупнення підприємств.
12. Яким чином може здійснюватися реорганізація, спрямована на подібнення підприємств?
13. Охарактеризуйте реорганізацію, спрямовану на перетворення підприємств.

Ключові поняття: капітал, інвестиційний капітал, оборотний апітал, фінансова рівновага, фінансування, леверидж.

Для успішного виконання тестових і практичних завдань за темою «Фінансування санації підприємств» рекомендується опрацювати наступні **літературні джерела:**

- основні [1- 20];
- додаткові [1; 3; 6; 8; 11].

Практичні завдання:

Завдання № 9.1.

Визначити необхідність проведення фінансової реструктуризації на підприємстві, якщо власний капітал підприємства – 1250 тис. грн., довгострокові зобов'язання – 410 тис. грн., поточні зобов'язання – 2100 тис. грн., необоротні активи – 1360 тис. грн., оборотні активи – 2400 тис. грн., чистий прибуток – 100 тис. грн., амортизаційні відрахування – 290 тис. грн.

Завдання № 9.2.

Визначити чи доцільно підприємству залучати додатковий позичковий капітал на основі визначення ефекту фінансового левериджу за даними:

№ П/п	Показник	Сума
1	Загальний обсяг функціонуючого капіталу, тис. грн.	1500
2	Власний капітал, %	45
3	Прибуток перед сплатою процентів за кредит та оподаткування, тис. грн.	300
4	Проценти за кредит, %	25
5	Податок на прибуток, %	20

Завдання № 9.3.

Ціна реалізації одиниці продукції становить 200 грн. Згідно з прогнозами в плановому році за незмінних цін обсяг реалізації

стабілізується на рівні 7840 одиниць. Змінні витрати становлять 25,3 грн на одиницю реалізованої продукції. Постійні витрати дорівнюють 70 тис. грн. на весь обсяг продукції.

З метою поліпшення фінансових результатів (прибутку) менеджер зі збуту запропонував зменшити оптову ціну на 20%. Згідно з оцінками у цьому разі підприємство отримує конкурентні переваги, які дають змогу збільшити обсяги реалізації на 35%. За аргументацією менеджера, втрати від зменшення цін мають компенсуватися за рахунок збільшення обсягів реалізації.

Дати методично обґрунтовану відповідь, чи може керівництво підприємства прийняти пропозицію від менеджера зі збуту?

Для обґрунтування відповіді слід вирішити два питання:

На яку величину необхідно збільшити обсяг реалізації, щоб у результаті пропонуваного зменшення цін прибуток підприємства не зменшився?

За прогнозного збільшення обсягів реалізації на який максимальний рівень можна зменшити ціну, щоб не зменшився прибуток?

Тестові завдання:

1. Здійснюється з використанням власних коштів підприємства та капіталу його власників – це:
  - а. Автономна санація;
  - б. Зовнішня санація;
  - в. Чиста санація.
2. Відбувається за рахунок коштів кредиторів і держави – це:
  - а. Зовнішня санація;
  - б. Автономна санація;
  - в. Чиста санація.
3. Кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції – це:
  - а. Оборотний капітал;
  - б. Інвестиційний капітал;
  - в. Фінансовий капітал.
4. Виражена в грошовому еквіваленті потреба підприємства у грошових та матеріальних засобах, необхідних для виконання поставлених цілей та забезпечення фінансової рівноваги – це:
  - а. Потреба в капіталі;
  - б. Інвестиційний капітал;
  - в. Фінансовий капітал.

5. Капітал, необхідний для фінансування зазначених витрат, має бути мобілізований на довгостроковий період – це:
- а. Інвестиційний капітал;
  - б. Оборотний капітал;
  - в. Фінансовий капітал.
6. Кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції – це:
- а. Оборотний капітал;
  - б. Інвестиційний капітал;
  - в. Фінансовий капітал.
7. Важлива складова економічної потужності підприємства – це:
- а. Фінансовий капітал;
  - б. Інвестиційний капітал;
  - в. Оборотний капітал.
8. Ключові індикатори фінансової рівноваги включають:
- а. Ліквідність, рентабельність, фінансова стійкість;
  - б. Ліквідність, рентабельність;
  - в. Ліквідність, фінансова стійкість.
9. Рівняння фінансової рівноваги:
- а. Мобілізація фінансового капіталу (резерви ліквідності + самофінансування + акціонерний (пайовий) капітал + позичковий капітал = використання фінансового капіталу (інвестиції (фінансові, реальні) + погашення заборгованості (основна сума) + виплата дивідендів + формування резервів + поповнення оборотних коштів);
  - б. Початковий стан резервів ліквідності + Cash-flow надходження від фінансової діяльності = інвестиції + погашення заборгованості (основна сума) + виплата дивідендів + формування резервів;
  - в. Початковий стан резервів ліквідності + виручка від реалізації продукції + надходження від інвестиційної діяльності + надходження від фінансової діяльності = поточні виплати в рамках операційної діяльності + інвестиції + погашення заборгованості (основна сума, відсотки) + виплата дивідендів + кінцевий обсяг резервів.
10. Система санаційних заходів, що ґрунтується на використанні моделей фінансової рівноваги в довгостроковому періоді, формує:
- а. Тактичний механізм фінансової стабілізації;
  - б. Заморожування інвестицій;
  - в. Реструктуризація кредиторської заборгованості.

Практичне заняття № 10

Тема: Оцінювання вартості майна – 2 год.

Мета: вивчення особливостей фінансування державних цільових фондів та їх взаємовідносин з бюджетом.

Питання для опитування:

1. Значення і порядок оцінювання вартості майна.
2. Методи оцінювання вартості майна.
3. Оцінка вартості цілісного майнового комплексу, корпоративних прав, об'єктів нерухомості, рухомого майна і нематеріальних активів.

Додаткові питання:

1. На яких стадіях провадження справи про банкрутство здійснюється оцінка вартості майна боржника?
2. Назвіть правові акти, які застосовуються в процесі оцінки майна.
3. Які Ви знаєте Міжнародні стандарти оцінки?
4. Перелічіть та коротко охарактеризуйте основні принципи оцінки майна.
5. Назвіть основні методичні підходи, які використовуються для оцінки майна.
6. Охарактеризуйте основні методи оцінки.
7. У чому полягає суть витратного підходу до оцінки майна?
8. Охарактеризуйте послідовність етапів оцінки майна за чинними стандартами.
9. З яких пунктів повинен складатися звіт про оцінку майна?
10. У чому полягає зміст рецензування звіту про оцінку та висновку про вартість об'єкта оцінки?

Ключові поняття: балансова вартість, ринкова вартість, капіталізована вартість, інвентаризація, аудиторська перевірка, фінансова звітність, нематеріальні активи, експертне оцінювання вартості майна

Для успішного виконання тестових і практичних завдань за темою «Оцінювання вартості майна» рекомендується опрацювати наступні ***літературні джерела:***

- основні [1- 20];
- додаткові [1; 3; 6; 8; 11].

Практичні завдання:

Завдання № 10.1.

Навести класифікацію цілей оцінки бізнесу та заповнити таблицю 10.1.

Таблиця 10.1 Класифікація цілей оцінки бізнесу зі сторони різних суб'єктів

Суб'єкт оцінки	Мета оцінки
Підприємство як юридична особа	
Власник	
Кредитні установи	
Страхові компанії	
Інвестори	

Завдання № 10.2.

Розрахувати ставку капіталізації відкритого акціонерного товариства та вартість власного капіталу за моделлю оцінювання капітальних активів (САМР) за даними:

Співвідношення власного і позичкового капіталу 4:3.

Прибутковість портфеля інвестицій (цінних паперів) на ринку – 15%.

Безризикова процентна ставка –і (облікова ставка НБУ) – 6,73%.
 Коефіцієнт ризику для підприємства становить 0,87.
 Ставка процента за банківськими позиками -21%.
 Податковий мультиплікатор – 0,25.

Завдання № 10.3.

Визначити потребу в капіталі для фінансування оборотних активів підприємства на прогностичний період відповідно до плану санації на перший рік за такими даними:

Показники:

1. Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн.	1510
2. Рентабельність продажу, %	25
3. Середній період зберігання виробничих запасів, дні	37
4. Середня тривалість виробництва продукції, дні	10
5. Середня тривалість зберігання готової продукції на складі, дні	47
6. Оборотність дебіторської заборгованості за рік, обороти	23
7. Період надання відстрочок постачальникам сировини та матеріалів, дні	48

Завдання № 10.4.

Розрахувати ставку капіталізації та капіталізовану вартість підприємства у наступному році (відкритого акціонерного товариства) з використанням методу дисконтування грошового потоку (DCF) за вихідними даними:

1. Виплата дивідендів складає 75% чистого прибутку підприємства;
2. Прогностичний щорічний прибуток підприємства – 450 млн. грн.;
3. Сума щорічної амортизації – 75 млн. грн.;
4. Щорічна сума коштів від мобілізації фінансових ресурсів підприємства – 25 млн. грн.;
5. Період вкладання коштів – 2 роки;
6. Співвідношення власного і позичкового капіталу – 2:1;
7. Прибутковість портфеля інвестицій на ринку – 15%;
8. Безризикова процентна ставка – 8%;
9. Коефіцієнт β для підприємства – 1,2;

10. Ставка процента за банківськими позиками – 22%;
11. Податковий мультиплікатор – 0,25.

Тестові завдання:

1. Оцінювання вартості майна підприємств необхідне у випадках:
  - а. визначення санаційної спроможності, під час реорганізації
  - б. у разі банкрутства
  - в. у разі продажу як цілісного майнового комплексу;
  - г. всі відповіді вірні.
2. Розрізняють такі способи оцінювання:
  - а. аудит, інвентаризація;
  - б. спостереження, аналіз;
  - в. аудит, перевірка;
  - г. масове та експертне.
3. З якого етапу починається оцінювання вартості майна підприємства:
  - а. інвентаризації;
  - б. збору інформації про об'єкт дослідження;
  - в. аудиторська перевірка;
  - г. встановлення сторін перевіряючих .
4. Що складають в кінці оцінювання вартості майна на підприємстві ?:
  - а. рекомендації власнику.
  - б. методичні рекомендації;
  - в. акт або звіт.
  - г. висновок.
5. Яким вітчизняним законодавчим документом керуються при оцінці майна підприємства :
  - а. НП(С)БО;
  - б. Методикою оцінювання вартості майна під час приватизації;
  - в. Методикою оцінки фінансової звітності і суміжної документації;
  - г. Нормативними актами самого підприємства
6. Найбільш ймовірна ціна, за якою об'єкт може бути відчужений на відкритому ринку в умовах конкуренції є:
  - а. вартість відтворення;
  - б. балансова вартість;
  - в. інвестиційна вартість;
  - г. Ринкова вартість.
7. Витрати на будівництво чи придбання об'єкта власності відображають:
  - а. ліквідаційну вартість;
  - б. вартість застави;
  - в. вартість заміщення;
  - г. балансову вартість.
8. Метод витрат доцільно застосувати:

- а. для оцінювання підприємства як цілісного майнового комплексу;
  - б. у разі оцінювання вартості основних засобів;
  - в. при оцінці вартості окремих об'єктів основних фондів;
  - г. для оцінювання майна під час приватизації державних підприємств.
9. До переваг *методу витрат* та *методу аналогів* слід віднести:
- а. те, що вони дають змогу визначити балансову вартість оцінюваного майна.
  - б. успішно застосовують для оцінювання рухомого майна;
  - в. те, що вони дають змогу визначити реальну ринкову вартість оцінюваного майна;
  - г. те, що оцінюють вартість підприємства як цілісного майнового комплексу.
10. Первісна вартість основних засобів:
- а. найвигідніша вартість підприємства на ринку;
  - б. це вартість окремих об'єктів основних фондів, за якою їх було взято на баланс підприємства;
  - в. це вартість відтворення об'єкта оцінювання на дату оцінювання;
  - г. це ймовірна ціна, за якою об'єкт може бути відчужений на відкритому ринку в умовах конкуренції.

Практичне заняття № 11

Тема: Державна фінансова підтримка санації підприємств – 2 год.

Мета: вивчення особливостей фінансування державних цільових фондів та їх взаємовідносин з бюджетом.

Питання для опитування:

1. Зміст, форми та необхідність державної підтримки санації.
2. Державні органи з питань регулювання банкрутства і санації.
3. Законодавче регулювання санації і банкрутства: світовий досвід.

Ключові поняття: пряме фінансування, санація підприємства, фінансова підтримка, державна санація підприємства.

Для успішного виконання тестових і практичних завдань за темою «Державна фінансова підтримка санації підприємств» рекомендується опрацювати наступні *літературні джерела*:

- основні [1- 20];
- додаткові [1; 3; 6; 8; 11].

Практичні завдання:

Завдання № 11.1.

Підберіть правильну відповідь

Терміни	Визначення терміну
1) Адміністративні методи управління	А) відносини між комерційними банками та підприємствами, зазначеними в переліку підприємств, що мають право на одержання державної кредитної підтримки, з приводу кредитування проектів санації та реструктуризації.
2) Субсидії	Б) пов'язані з владною сутністю державного управління і базуються на примусовому впливі на об'єкт управління
3) Пряме державне фінансування	В) конкретний комплекс заходів щодо залучення фінансового капіталу із внутрішніх та зовнішніх джерел
4) Централізований рівень	Г) обмеження щодо виходу на ринок; надання державних гарантій та поручительств; підтримка фіскального характеру;
5) Децентралізований рівень	Д) трансферти підприємствам з боку держави на фінансування поточних витрат
6) Санаційна стратегія	Е) безпосереднє надання коштів суб'єктам господарювання із централізованих фондів фінансових ресурсів.
7) Непряма форма державної підтримки	Є) впливають на розвиток ринку певних видів товарів (послуг) через суспільні рухи.
8) Методи соціального регулювання	Ж) фінансові відносини між державою, в особі НБУ, і комерційними банками з приводу одержання на конкурсній основі централізованих кредитних ресурсів для подальшого їх перепродажу виробничим структурам, котрі потребують кредитної підтримки

Завдання № 11.2.

Визначте правильність твердження (Так або Ні).

	так	ні
Питанням санації та реструктуризації державних підприємств вирішує Український центр реструктуризації підприємств та розвитку приватного сектора.		
Найпоширенішими формами непрямой державної фінансової підтримки санації підприємств є: бюджетні позики, в тому числі на інноваційний розвиток, субсидії, придбання державою корпоративних прав під-приємств (внески до статутного фонду)		
Під субсидіями прийнято розуміти трансферти підприємствам з боку держави на фінансування поточних витрат.		
Державна підтримка здійснюється виключно за рахунок місцевих бюджетів.		
Одним із методів державної фінансової допомоги підприємствам є санаційна підтримка у вигляді повного або часткового викупу державою корпоративних прав підприємств		
Основною метою діяльності Департаменту з питань банкрутства є проведення ліквідації суб'єктів підприємницької діяльності		
Державне фінансування підприємств може відбуватися на поворотних (бюджетні позики, повний або частковий викуп державою корпоративних прав підприємств, що перебувають на межі банкрутства) і безповоротних засадах (субсидії).		
Фінансова та організаційно-правова підтримка приватизованих підприємств та ВАТ, державна частка в статутних фондах яких не перевищує 15% здійснюється Фондом державного майна України		
В Україні безповоротне фінансування підприємств державою здійснюється в межах сум, передбачених видатками бюджету на народне гос-подарство (у тому числі на промисловість та енергетику, будівництво, сільське господарство тощо).		
Продебіторська концепція регулювання банкрутства дає змогу боржнику, що опинився в скрутному фінансовому становищі, звільнитися від боргів і дістати можливість так званого нового старту. При цьому кредитори змушені пристосовуватися до умов, що їх пропонує суд з метою відновлення платоспроможності боржника		

Тестові завдання:

1. Централізована санаційна підтримка може здійснюватися:
А) прямим бюджетним фінансуванням;

Б) з використанням непрямих форм державного впливу;
В) заміна імпоротної продукції, сировини, матеріалів вітчизняними;
Г) прямим бюджетним фінансуванням та з використанням непрямих форм державного впливу.

2. До основних критеріїв відбору підприємств для надання цільової комплексної державної підтримки можна віднести такі як :

а. використання нових, ефективних ресурсозберігаючих та екологічно безпечних технологій; збереження науково-технічного потенціалу (досліджень і розробок, що мають пріоритетне значення для країни.; високий рівень менеджменту на підприємстві;

б. відшкодування збитків конкретним підприємствам у разі, коли чинним законодавством встановлено умови господарювання, за яких не забезпечується покриття витрат на виробництво товарів (послуг), що може призвести до банкрутства;

в. фінансування витрат на відновлення платоспроможності окремих підприємств, діяльність яких пов'язана з особливо важливими суспільними інтересами;

г. фінансова підтримка передовсім життєздатних виробничих структур, підприємств і організацій, які вже адаптувалися до нових реалій економічного життя.

3. Пряме бюджетне фінансування санації підприємств відбувається на таких засадах:

а. поворотних і безповоротних засадах;

б. внутрішніх засадах;

в. зовнішніх засадах;

г. державних засадах.

4. Фінансова підтримка на безповоротній основі надається в таких випадках:

а. якщо збитки, завдані підприємству стихійним лихом, перевищують суми відшкодувань, передбачених законодавством про обов'язкове страхування;

б. для фінансування витрат на відновлення платоспроможності окремих підприємств, діяльність яких пов'язана з особливо важливими суспільними інтересами;

в. всі відповіді вірні;

г. для відшкодування збитків конкретним підприємствам у разі, коли чинним законодавством встановлено умови господарювання, за яких не забезпечується покриття витрат на виробництво товарів (послуг), що може призвести до банкрутства.

5. Одним із непрямих методів державної санаційної підтримки підприємств є:

а. надання їм дозволу на тимчасове недотримання антимонопольного законодавства;

б. не надається їм дозволу на тимчасове недотримання антимонопольного законодавства;

в. жодної правильної відповіді;

г. надають рішення про реорганізацію монопольних утворень через їхній примусовий поділ.

6. Документ, до якого вносили відомості про неплатоспроможні підприємства та інформацію про їх фінансово-економічний стан— це:

а. реєстр;

б. ліцензія;

в. ордер;

г. вексель.

7. В якому році було прийнято Закон України «Про банкрутство»

а. травень 1992 року;

б. листопад 1992 року;

в. вересень 1996 року;

г. червень 1994 року.

8. Коли був прийнятий Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»

а. 30 червня 1999 року;

б. 21 вересня 2011 року;

в. 11 жовтня 1997 року;

г. 5 листопада 2000 року.

9. Визнана арбітражним судом неможливість продовження господарської діяльності неспроможним господарюючим суб'єктом у зв'язку з відсутністю можливості відновити платоспроможність і нездатністю задовольнити вимоги кредиторів і (або) виконати обов'язок по сплаті обов'язкових платежів.

а. неплатоспроможність;

б. платоспроможність;

в. банкрутство;

г. неспроможність.

10. Установлена судом на момент прийняття заяви боржника про визнання боржника банкрутом нездатність або небажання боржника в повному обсязі самостійно задовольнити вимоги кредиторів по грошових зобов'язаннях і (або) виконати обов'язок по сплаті обов'язкових платежів.

а. неспроможність;

б. платоспроможність;

в. неплатоспроможність;

г. банкрутство.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ (ЕКЗАМЕН)

1. Фінансова криза на підприємстві: фази, види та фактори виникнення.
2. Економічна сутність санації та випадки, в яких приймається рішення про санацію. Поняття та порядок проведення досудової санації.
3. Класична модель фінансової санації.
4. Система раннього попередження та реагування. Методи прогнозування банкрутства.
5. Підходи до моделей прогнозування банкрутства.
6. Моделі прогнозування банкрутства.
7. Зміст та розробка плану санації.
8. Антикризовий фінансовий менеджмент.
9. Поняття контролінгу, історія виникнення і розвитку.
10. Контролінг в процесі управління.
11. Завдання і функції санаційного контролінгу.
12. Стратегічний і оперативний контролінг.
13. Напрямки контролінгу.
14. Методи фінансового контролінгу.
15. Сутність і завдання санаційного аудиту.
16. Методичний інструментарій санаційного аудиту.
17. Методики оцінки санаційної спроможності.
18. Етапи проведення санаційного аудиту.
19. Зміст та структура бухгалтерського балансу підприємства.
20. Сутність санації балансу.
21. Законодавче регулювання санації балансу.
22. Сутність та класифікація внутрішніх джерел фінансування.
23. Збільшення вхідних грошових потоків.
24. Зменшення вихідних грошових потоків.
25. Класифікація зовнішніх джерел фінансування санації підприємства.
26. Сутність реструктуризації підприємства. Санаційна реструктуризація.
27. Форми санаційної реструктуризації.
28. Фінансова реструктуризація.
29. Характеристика процедури банкрутства.
30. Законодавче регулювання досудової і судової санації.

31. Мирова угода в справі про банкрутство.
32. Приховане, фіктивне та зумисне банкрутство
33. Особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств.
34. Особливості банкрутства страховиків.
35. Особливості банкрутства суб'єкта підприємницької діяльності – громадянина.
36. Особливості банкрутства селянського (фермерського) господарства.
37. Особливості банкрутства боржника, що ліквідується власником.
38. Особливості банкрутства відсутнього боржника.
39. Особливості провадження санації боржника його керівником.
40. Особливості санації, банкрутства та ліквідації комерційних банків.
41. Форми фінансової санації.
42. Визначення потреби в капіталі.
43. Забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві.
44. Правила фінансування.
45. Значення і порядок оцінювання вартості майна.
46. Методи оцінювання вартості майна.
47. Оцінка вартості цілісного майнового комплексу, корпоративних прав, об'єктів нерухомості, рухомого майна і нематеріальних активів.
48. Зміст, форми та необхідність державної підтримки санації.
49. Державні органи з питань регулювання банкрутства і санації.
50. Законодавче регулювання санації і банкрутства: світовий досвід.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНІ АКТИ

1. Господарський кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. (дата звернення: 13.05.2019 р.)
2. Конституція України від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 13.05.2019 р.)
3. Кримінальний кодекс України: Кодекс від 05.04.2001 № 2341-III. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (дата звернення: 13.05.2019 р.)
4. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 № 2343-XII.. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>. (дата звернення: 13.05.2019 р.)
5. Про іпотечні облигації: Закон України від 22.12.2005 № 3273-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3273-15>. (дата звернення: 13.05.2019 р.)
6. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>. (дата звернення: 13.05.2019 р.)
7. Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001р. № 2664-III (зі змінами та доповненнями). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>. (дата звернення: 13.05.2019 р.)
8. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: Наказ Міністерства Економіки України від 19.01.2006 № 14. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06>. (дата звернення: 13.05.2019 р.)
9. Податковий кодекс України: Закон України, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення: 13.05.2019 р.)
10. Цивільний кодекс України: Кодекс від 16.01.2003р. № 435-IV. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. (дата звернення: 13.05.2019 р.)

ЛІТЕРАТУРА

1. Мозенкова О. В. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління. Харків : Інжек, 2003. 272 с.
2. Благодетелева-Вовк С. Л. Управління фінансовою санацією підприємств: навчальний посібник. Київ. : Ніка-Центр, 2006. 248 с.
3. Боронос В. Г. Плікус І. Й. Управління фінансовою санацією підприємств : підручник .Суми : Сумський державний університет, 2014. 457 с.
4. Грачов В. І., Косарева І.П., Прохорова В.В., Кузенко Т.Б.. Управління фінансовою санацією: навч. посібник. Харків: ВД"Інжек", 2004. 208 с.
5. Єлецьких С. Я., Тельнова Г. В. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навчальний посібник . Мін-во освіти і науки України, Донбаська держ. машинобудівна академія. Київ. : ЦУЛ, 2007. 176 с.
6. Зеліско І.М. Управління фінансовою санацією підприємства: навчальний посібник. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2015. 320с.
7. Карпунь І. Н. Антикризові заходи на підприємстві: управління, стратегія, цілі та завдання: монографія. Львів : Магнолія 2006, 2013. 440 с.
8. Карпунь І. Н. Санація підприємств: підручник. Львів : Магнолія 2006, 2013. 448 с.
9. Карпунь І. Н. Фінансова санація і банкрутство підприємств (в модулях) : навчальний посібник. Львів : Магнолія 2006, 2008. 432 с.
10. Кондрашихін А. Б., Пепа Т.В., Федорова В. О. Фінансова санація і банкрутство підприємств: навчальний посібник . Мін-во освіти і науки України. Київ : ЦУЛ, 2007. 208 с.
11. Копилюк О. І., Штангрет А.М. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посібник . Київ: ЦНЛ, 2005. 168 с.
12. Копилюк О. І., Штангрет А. М. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 168 с.
13. Онисько С. М. Фінансова санація та банкрутство підприємств: підручник. 2-ге вид., випр. і доп. Львів : Магнолія, 2009. 268 с.
14. Онисько С. М. Фінансова санація та банкрутство підприємств: підручник. Львів : Магнолія плюс, 2006. 265 с.
15. Полінкевич О. М., Лещук В. П. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч.посібник . Київ: ЦУЛ, 2011. -400 с.
16. Салига С. Я., Даций О.І., Нестеренко Н.В., Серебряков О.В. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посібник . Київ : ЦНЛ, 2005. 240 с.
17. Тюріна Н. М., Карвацка Н. С. Управління фінансовою санацією підприємства: підручник. Львів : Новий Світ-2000, 2008. 396 с.
18. Говорушко Т. А. Управління фінансовою санацією: підручник / ред. Київ : ЦУЛ, 2013. 400 с.
19. Данилюк М.О., Савич В.І Управління фінансовою санацією

- підприємства: навч. посібник / ред. Київ. : ЦНЛ, 2006. 320 с.
20. Данилюк М. О., Савич В. І. Управління фінансовою санацією підприємства: навчальний посібник / Мін-во освіти і науки України, Івано-Франківський ун-т. Центр навчальної літератури, 2006. 320 с.
  21. Говорушко Т. А., Дем'яненко І. В., Багацька К. В. Управління фінансовою санацією підприємства: підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. –400 с.
  22. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручник– 6-е вид., перероб. та доп. Київ : КНЕУ, 2006. –552 с.
  23. Череп А. В. Фінансова санація та банкрутство суб`єктів господарювання: підручник . Київ : Кондор, 2009. 380 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL : <http://rada.gov.ua>. (дата останнього звернення 13.05.2019 р.)
2. Всесвітній банк. — URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>. (дата останнього звернення 13.05.2019 р.)
3. Державна служба статистики: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата останнього звернення 13.05.2019 р.)
4. Європейський Союз. — URL: https://eeas.europa.eu/topics/eu-information-russian_ru. (дата останнього звернення 13.05.2019 р.)
5. Єдине вікно доступу до освітніх ресурсів. URL: <http://window.edu.ru>. (дата останнього звернення 13.05.2019 р.)
6. Кафедра фінансів, банківської справи та страхування Миколаївського національного аграрного університету: офіційний веб-сайт. URL : finance.mnau.edu.ua. (дата останнього звернення 13.05.2019 р.)
7. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: офіційний веб-сайт. — URL : <http://www.me.gov.ua>. (дата останнього звернення 13.05.2019 р.)
8. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського: офіційний веб-сайт. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата останнього звернення 13.05.2019 р.)
9. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку: офіційний веб-сайт. URL : <https://www.nssmc.gov.ua>. (дата останнього звернення 13.05.2019 р.)
10. Національний банк України: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>. (дата останнього звернення 13.05.2019 р.)
11. Фінансовий портал МІНФІН: офіційний веб-сайт. URL <http://minfin.com.ua/> (дата останнього звернення 13.05.2019 р.)

Навчальне видання

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ САНАЦІЄЮ
ПІДПРИЄМСТВА**

Методичні рекомендації

Укладач:
Боднар Олена Андріївна

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 4,1
Тираж 25 прим. Зам. №

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.